

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ŚRODOWISKA¹⁾**

z dnia ..... 2013 r.

w sprawie ochrony gatunkowej roślin

(Dz. U.....poz.....)

Na podstawie art. 48 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 i 628, z późn. zm.) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) gatunki roślin:
  - a) objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
  - b) objętych ochroną częściową,
  - c) objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
  - d) wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk;
- 2) zakazy właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków roślin i odstępstwa od zakazów;
- 3) sposoby ochrony gatunków roślin, w tym wielkość stref ochrony.

§ 2. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. a, są określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia. Gatunki wymagające ochrony czynnej zostały oznaczone symbolem (1).

§ 3. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. b, są określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. c, oraz sposoby ich pozyskiwania, są określone w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

§ 5. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. d, oraz wielkość stref ochrony ich ostoi lub stanowisk, są określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 6. 1. W stosunku do dziko występujących roślin gatunków objętych ochroną ścisłą i częściową wprowadza się następujące zakazy:

- 1) umyślnego niszczenia;
- 2) umyślnego uszkodzania;
- 3) niszczenia ich siedlisk lub ostoi;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej lub niszczenia gleby w ostojach;
- 5) hodowli;
- 6) pozyskiwania lub zbioru;
- 7) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 8) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków;
- 9) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 10) umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;
- 11) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

2. W stosunku do innych niż dziko występujących roślin gatunków objętych ochroną ścisłą i częściową wprowadza się zakaz umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

§ 7. 1. Zakazy, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 7 i 8 oraz zakaz wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, o którym mowa w § 6 ust. 1 pkt 9, nie dotyczą okazów gatunków pozyskanych poza granicą państwa i wwiezionych z zagranicy na podstawie zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

2. Zakazy o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 7 i 8 oraz zakaz wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków nie dotyczą:

1) pozyskiwania okazów gatunków określonych w załączniku nr 3 do rozporządzenia, które uzyskały zezwolenie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub regionalnego dyrektora ochrony środowiska na ich pozyskiwanie;

2) przetrzymywania, zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, o których mowa w pkt 1.

3. Zakaz umyślnego uszkodzania oraz stosowania środków chemicznych w stosunku do roślin należących do gatunków oznaczonych symbolem (2) nie dotyczą wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazu.

4. Zakazy, o których mowa w § 6 st. 1 pkt 1-4 w stosunku do roślin należących do gatunków oznaczonych symbolem (3) nie dotyczą wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów.

5. Zakaz umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego, o którym mowa w § 6 ust. 1 pkt 11 i ust. 2 pkt 5 nie dotyczy gatunków wprowadzanych do zieleni urządzonej.

6. Zakaz transportu okazów gatunków, o którym mowa w § 6 ust. 1 pkt 8 dotyczy jedynie gatunków objętych ochroną ścisłą oznaczonych symbolem (4).

7. Zakazy, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1 i 2 nie dotyczą martwych okazów.

§ 8. Określa się następujące sposoby ochrony gatunków polegające na:

1) waloryzowaniu, inwentaryzowaniu, monitorowaniu stanowisk, ostoi i populacji gatunków roślin objętych ochroną oraz prowadzeniu baz danych dotyczących stanowisk gatunków objętych ochroną i ich udostępnianiu organom ochrony przyrody;

2) zabezpieczaniu stanowisk, ostoi i siedlisk roślin przed zagrożeniami zewnętrznymi;

3) ustalaniu stref ochrony ostoi lub stanowisk gatunków, które wymagają ustalenia tych stref;

4) wyłączeniu, ograniczeniu lub zmianie użytkowania gospodarczego miejsc występowania roślin, jeżeli jest ono szkodliwe dla chronionych gatunków objętych ochroną;

5) zapewnieniu obecności i ochronie siedlisk szczególnie istotnych dla gatunków chronionych, w szczególności:

a) rozkładającego się drewna;

b) drzew o cechach sprzyjających gatunkom epifitycznym;

c) źródeł i źródlisk;

d) lagun, płytkich zatok, płytkich ujść rzek oraz łąk podmorskich;

e) oligotroficznych, eutroficznych i dystroficznych zbiorników oraz oczek wodnych;

f) torfowisk, zabagnień i starorzeczy;

g) nizinnych i podgórskich rzek wraz z tarasami zalewowymi;

h) wydm nadmorskich i śródlądowych oraz zagłębień pomiędzy nimi;

i) mokrych i zmienno wilgotnych łąk;

j) łąk uprawianych ekstensywnie;

k) muraw kserotermicznych i wrzosowisk;

l) górskich łąk i muraw;

ł) piargów, gołoborzy i rumowisk skalnych;

k) różnicowanych zarośli i zbiorowisk leśnych;

6) wykonywaniu zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan siedliska roślin, w szczególności:

a) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwych dla gatunku stosunków świetlnych,

b) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwego dla gatunku stanu gleby lub wody,

c) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwych dla gatunku stosunków wodnych,

d) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwego dla siedliska składu gatunkowego, w tym usuwanie inwazyjnych gatunków obcych,

e) zapobieganiu sukcesji roślinnej przez wypas, koszenie, wycinanie drzew i krzewów, w sposób właściwy dla gatunku,

f) regulowaniu liczebności roślin, grzybów i zwierząt mających wpływ na gatunki objęte ochroną;

7) zabezpieczaniu reprezentatywnej części populacji przez ochronę ex situ;

8) zasilaniu lub odtwarzaniu populacji przez wprowadzenie osobników z innych pobliskich stanowisk naturalnych lub z hodowli ex situ;

9) przenoszeniu roślin z zagrożonych stanowisk na nowe stanowiska;

10) promowaniu ochrony różnorodności biologicznej;

11) promowaniu metod zbioru i pozyskiwania roślin, niezagrożających gatunkom i ich siedliskom;

- 12) edukacji społeczeństwa oraz właściwych służb w zakresie rozpoznawania gatunków objętych ochroną i sposobów ich ochrony;
- 13) prowadzeniu upraw roślin należących do gatunków objętych ochroną wykorzystywanych do celów gospodarczych, w celu zmniejszenia presji wynikającej z pozyskania ich ze środowiska naturalnego;
- 14) reglamentowaniu oraz kontroli skali i skutków pozyskiwania skutków roślin gatunków objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane;
- 15) promowaniu technologii prac związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, umożliwiających zachowanie stanowisk, ostoi i siedlisk gatunków objętych ochroną oraz dostosowywaniu sposobów prowadzenia tej gospodarki do potrzeb ochrony tych gatunków;
- 16) uwzględnianiu potrzeb ochrony gatunków w procesach: planowania, zatwierdzania, realizowania, funkcjonowania i likwidacji przedsięwzięć i innych działań;
- 17) uwzględnianiu potrzeb ochrony gatunków w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko planów, programów i strategii.

§ 9. Zakazy, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 7 i ust. 2 pkt 2 w stosunku do gatunków wymienionych w załączniku nr 1 do rozporządzenia pod pozycjami: 11, 18, 20, 24, 30-32, 34, 42, 43, 50-53, 57-59, 64, 66, 70, 74-76, 86, 101, 103, 105, 106, 118-120, 135, 160, 164, 171, 172, 219, 224, 254, 258, 262, 285, 288, 290, 292, 405-409, 412, 414, 418, 421-423, 428, 434, 471, 473, 480 oraz gatunków wymienionych w załączniku nr 2 do rozporządzenia pod pozycjami: 2-4, 7-9, 11-14, 16, 18-20, 24-27, 30, 31, 37, 91, 113, 162, 201-206, 209, 225, 230, 231, 263, 264, 274, 275, 279 stosuje się po upływie roku od dnia wejścia w życie rozporządzenia.

§ 10. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia²⁾.

MINISTER ŚRODOWISKA

W porozumieniu

MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

¹⁾ Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej – środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. Nr 248, poz. 1493 i Nr 284, poz. 1671).

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. poz. 81), które utraciło moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 7 ustawy z dnia 13 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 985).

ZAŁĄCZNIK Nr 1

GATUNKI ROŚLIN OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ

Nazwa polska	Nazwa łacińska
BRUNATNICE	PHAEOPHYTA
morszczynowate	Fucaceae
1 morszczyn pęcherzykowaty	Fucus vesiculosus
KRASNOROSTY	RHODOPHYTA
hildenbrandiowate	Hildenbrandiaceae
2 hildenbrandia rzeczna	Hildenbrandtia rivularis
rozmóżkowate	Ceramiaceae
3 rozmóżka *	Ceramium diaphanum
4 rozmóżka *	Ceramium rubrum
5 rozmóżka *	Ceramium tenuicorne
widlikowate	Furcellariaceae
6 widlik *	Furcellaria fastigiata
RAMIENICE	CHAROPHYTA
ramienicowate	Characeae
7 krynicznik ciemny	Nitella opaca
8 krynicznik cieniutki (3)	Nitella tenuissima
9 krynicznik malutki	Nitella confervacea (=N. batrachosperma)
10 krynicznik obskubany	Nitella syncarpa
11 krynicznik przezroczysty	Nitella translucens
12 krynicznik smukły	Nitella gracilis
13 krynicznik włosowaty	Nitella capillaris
14 lychnotamnus brodaty	Lychnothamnus barbatus
15 ramienica cienkokolczasta	Chara tenuispina
16 ramienica grzywiasta	Chara crassicaulis
17 ramienica grubołodogowa	Chara filiformis (Ch. jubata)
18 ramienica miotłasta	Chara bauerii (Ch. scoparia)
19 ramienica szczeniasta	Chara strigosa
20 ramienica szorstka	Chara aspera
21 ramienica wielokolczasta	Chara polyacantha
22 ramienica wlochata	Chara canescens (Ch. crinita)
23 ramienica zagięta	Chara connivens
24 ramienica zwyczajna	Chara rudis

25 rozsocha skupiona
 26 rozsocha splątana
 27 rozsocha wielka
WĄTROBOWCE
beznerwowe
 28 lśniątka zakrzywiona
 29 lśniątka zatokowa
czarostkowe
 30 czarostka drobna
 31 czarostka jamkowata
 32 czarostka krzywa
czubkowe
 33 czubek delikatny
 34 czubek długozębny
 35 czubek główkowy
 36 czubek Ruthego
 37 sznumik falistolistny
 38 wieloklap Kunzego
 39 zgiętolist nadrzewny
głowiakowe
 40 bagniczka drobna
 41 bagniczka pływająca
 42 głowiak buławkowy
 43 głowiak Loitlesbergera
 44 głowiak łańcuszkowy
 45 natorfek nagi
 46 natorfek torfowcowy
jednoczepakowe
 47 jednoczepek Hookera
manniowe
 48 gwiazdzianka workowata (1)
 49 mannia pachnąca (1)
 50 mannia skalna
 51 rebulia półkulista
miedzikowe
 52 miedzik krucholistny
 53 miedzik tamaryszkowy
ostroczepekowe
 54 ostroczepek łuskowaty (1)
pallawiciniowe
 55 merkia irlandzka
 56 pallawicinia Lyella
parzochowe
 57 parzoch pieprzowy
 58 parzoch szerokolistny
płożkowe

Tolypella glomerata
 Tolypella intricata
 Tolypella prolifera
MARCHANTIOPHYTA
Aneuraceae
 Riccardia incurvata
 Riccardia chamedryfolia
Fossombroniaceae
 Fossombronia pusilla
 Fossombronia foveolata
 Fossombronia incurva
Lophoziaceae
 Lophozia laxa
 Lophozia longidens
 Lophozia capitata
 Lophozia rutheana
 Jamesoniella undulifolia
 Barbilophozia kunzeana
 Anastrophyllum hellerianum
Cephaloziaceae
 Cladopodiella francisci
 Cladopodiella fluitans
 Cephalozia pleniceps
 Cephalozia loitlesbergeri
 Cephalozia catenulata
 Odontoschisma denudatum
 Odontoschisma sphagni
Haplomitriaceae
 Haplomitrium hookeri
Aytoniaceae
 Asterella saccata
 Mannia fragrans
 Mannia triandra
 Reboulia hemisphaerica
Frullaniaceae
 Frullania fragilifolia
 Frullania tamarisci
Oxymitriaceae
 Oxymitra incrassata
Pallaviciniaceae
 Moerckia hibernica
 Pallavicinia lyellii
Porellaceae
 Porella arboris-vitae
 Porella platyphylla
Geocalyceae

59	płożikowiec tarczkiowaty	Harpanthus scutatus
60	płożyk wonny (3)	Geocalyx graveolens
	wglębkowate	Ricciaceae
61	wglębka Hübenera	Riccia huebeneriana
62	wglębka rzęsisista (1)	Riccia ciliifera
63	wglębka szara	Riccia trichocarpa
	widlikowate	Metzgeriaceae
64	widlik krzaczkiowaty	Metzgeria fruticulosa
	skapankowate	Scapaniaceae
65	skapanka błotna	Scapania paludicola
66	skapanka spiczasta	Scapania apiculata
	MCHY	BRYOPHYTA
	bezzlistowate	Buxbaumiaceae
67	bezzlist okrywowy	Buxbaumia viridis
	białozębowate	Leucodontaceae
68	jeżolist zwyczajny	Antitrichia curtipendula
	blotniskowate	Helodiaceae
69	blotniszek wełnisty	Helodium blandowii
	czarnogłowate	Catoscopiaceae
70	czarnogłów czarniawy	Catoscopium nigrum
	drabinowcowate	Cinclidiaceae
71	drabinowiec mroczny	Cinclidium stygium
	nurzypląsowate	Cinclidotaceae
72	nurzypląs czarniawy	Cinclidotus riparius
73	nurzypląs lancetowaty	Cinclidotus fontinaloides
	jętniczkiowate	Ephemeraceae
74	jętniczek odgiętołisty	Ephemerum recurvifolium
75	jętniczek zbity	Ephemerum cohaerens
	krzywoszyjowate	Amblystegiaceae
76	bagiennik obły	Pseudocalliergon turgescens
77	bagiennik widłakiowaty	Pseudocalliergon lycopodioides
78	bagiennik żmijowaty	Pseudocalliergon trifarium
79	haczykowiec (sierpowiec) błyszczący	Hamatocaulis vernicosus (Drepanocladus)
80	krzywoząb podsadnikowy	Anacamptodon splachnoides
81	mokradłosz Richardsona	Calliergon richardsonii
82	mokradłosz wielkolistny	Calliergon megalophyllum
83	sierpowiec włosolistny	Drepanocladus capillifolius
84	skorpionowiec brunatny	Scorpidium scorpioides
85	warnstorfia włosolistna	Warnstorfia trichophylla
	krótkoszowate	Brachytheciaceae
86	ostrószek kanaryjski	Rhynchostegiella teneriffae
87	szydłosz cienki	Cirriphyllum tenuicaule
	miecherowate	Neckeraceae
88	miechera pierzasta	Neckera pennata
89	miechera wysmukła	Neckera pumila
	parzęchlinowate	Meesiaceae

90	mszar krokiewkowaty	Paludella squarrosa
91	parzęchlin trzęsawiskowy	Meesia uliginosa
92	parzęchlin długoszczecinowy	Meesia longiseta
93	parzęchlin sześciorzędowy	Meesia hexasticha
94	tępoząb białawy	Amblyodon dealbatus
	plaskolistowate	Hookeriaceae
95	plaskolist lśniący	Hookeria lucens
	plaskomerzykowate	Plagiomniaceae
96	nibyprątnik torfowy	Pseudobryum cinclidioides
97	plaskomerzyk orzęsiony	Plagiomnium drummondii
	podsadnikowate	Splachnaceae
98	podsadnik kulisty	Splachnum sphaericum
	prątnikowate	Bryaceae
99	prątnik brandenburski	Bryum neodamense
100	prątnik jajowaty	Bryum subneodamense
101	prątnik nadmorski	Bryum marratii
	rokietowate	Hypnaceae
102	rokiet łąkowy	Hypnum pratense
103	rokiet płodny	Hypnum fertile
	skrętkowate	Funariaceae
104	bezrąbek czterokanciasty	Pyramidula tetragona
105	czarecznik zaostrowy	Physcomitrium acuminatum
	skrzydlikowate	Fissidentaceae
106	skrzydlik Arnolda	Fissidens arnoldii
107	skrzydlik studzienny	Fissidens fontanus
108	skrzydlik tęgoszczecinowy	Fissidens crassipes
	strzechwowate	Grimmiaceae
109	rozłupek wiotki	Schistidium flaccidum
	szurpkowate	Orthotrichaceae
110	nastroszek amerykański	Ulota hutchinsiae
111	nastroszek długoszypułkowy	Ulota coarctata
112	nastroszek Drummonda	Ulota drummondii
113	nastroszek morski	Ulota phyllantha
114	nastroszek Rehmana	Ulota rehmannii
115	szurpek Rogera	Orthotrichum rogeri
116	szurpek szwedzki	Orthotrichum scanicum
117	zrostniczek wysmukły	Zygodon gracilis
118	zrostniczek skalny	Zygodon rupestris
119	zrostniczek Stirtona	Zygodon stirtonii
120	zrostniczek ząbkowany	Zygodon dentatus
121	zrostniczek zielony	Zygodon viridissimus
	torfowcowate	Sphagnaceae
122	torfowiec Lindberga	Sphagnum lindbergii
	trzęślikowate	Timmiaceae
123	trzęślik meklemburski	Timmia megapolitana
	widłożebowate	Dicranaceae

124	krzywoszczeć Schimpera	Campylopus schimperi
125	widłoząb Bergera	Dicranum undulatum
126	widłoząb zielony	Dicranum viride
	zdrojkowate	Fontinalaceae
127	moczara sierpowata	Dichelyma falcatum
128	moczara włoskowata (żaglik włoskowaty)	Dichelyma capillaceum
129	zdrojek rokietowaty	Fontinalis hypnoides
130	zdrojek szwedzki	Fontinalis dalecarlica
	PAPROTNIKI	PTERIDOPHYTA
	długoszowate	Osmundaceae
131	długosz królewski	Osmunda regalis
	jęczynnikowate	Blechnaceae
132	podrzeń żebrowiec (3)	Blechnum spicant
	marsyliowate	Marsileaceae
133	gałuszka kulecznica (1)	Pilularia globulifera
134	marsylia czterolistna (1) (4)	Marsilea quadrifolia
	narecznicowate	Dryopteridaceae
135	narecznica grzebieniasta (3)	Dryopteris cristata
136	paprotnik Brauna (3)	Polystichum braunii
137	paprotnik kolczysty (3)	Polystichum aculeatum
138	paprotnik ostry	Polystichum lonchitis
	nasieźrzałowate	Ophioglossaceae
139	podejźrzon księżycowy (1) (2)	Botrychium lunaria
140	podejźrzon lancetowaty	Botrychium lanceolatum
141	podejźrzon marunowy (1) (2)	Botrychium matricariifolium
142	podejźrzon pojedynczy (1) (2) (4)	Botrychium simplex
143	podejźrzon rutolistny (1) (2)	Botrychium multifidum
144	podejźrzon wirginijski (1)	Botrychium virginianum
	poryblinowate	Isoëtaceae
145	poryblin jeziorny	Isoëtes lacustris
146	poryblin kolczasty	Isoëtes echinospora
	rozpłochowate	Hymenophyllaceae
147	włosocień delikatny (4)	Trichomanes speciosum
	salwinowate	Salviniaceae
148	salwinia pływająca	Salvinia natans
	skrzypowate	Equisetaceae
149	skrzyp olbrzymi (2) (3)	Equisetum telmateia
150	skrzyp pstry (2) (3)	Equisetum variegatum
	widliczkowate	Selaginellaceae
151	widliczka szwajcarska	Selaginella helvetica
	widlakowate	Lycopodiaceae
152	widlicz (widłak) alpejski	Diphasiastrum alpinum
153	widlicz (widłak) cyprysowy	Diphasiastrum tristachyum
154	widlicz (widłak) Isslera	Diphasiastrum issleri
155	widlicz (widłak) Zeillera	Diphasiastrum zeilleri
156	widłaczek (widłak) torfowy	Lycopodiella inundata

	wietlicowate		Athyriaceae
157	rozrzutka brunatna (1)		Woodsia ilvensis
	zanokcicowate		Aspleniaceae
158	zanokcica serpentynowa (4)		Asplenium adulterinum
159	zanokcica klinowata		Asplenium cuneifolium
160	zanokcica północna		Asplenium septentrionale
161	zanokcica ciemna		Asplenium adiantum-nigrum
162	jęczyznik zwyczajny		Phyllitis scolopendrium
	zmienkowate		Cryptogrammaceae
163	zmienka górską		Cryptogramma crispa
	NASIENNE		SPERMATOPHYTA
	babkowate		Plantaginaceae
164	babka górską		Plantago atrata subsp. carpathica
165	babka nadmorska (b. morska) (1) (2)		Plantago maritima
166	babka pierzasta (1) (2)		Plantago coronopus
167	brzeżyca jednokwiatowa		Littorella uniflora
	bagnicowate		Scheuchzeriaceae
168	bagnica torfowa (2)		Scheuchzeria palustris
	baldaszkowate		Apiaceae
169	cieszynianka wiosenna		Hacquetia epipactis
170	mikołajek nadmorski (2)		Eryngium maritimum
171	przewiercień cienki (2)		Bupleurum tenuissimum
172	przewiercień długolistny (2)		Bupleurum longifolium
173	selery (pęczyna) węzłobaldachowe (2)		Apium nodiflorum
174	selery (pęczyna) błotne (1) (2) (4)		Apium repens
175	starodub łąkowy (1) (2) (4)		Ostericum palustre
	bobrkowate		Menyanthaceae
176	grzybieńczyk wodny		Nymphoides peltata
	brzozowate		Betulaceae
177	brzoza karłowata		Betula nana
178	brzoza niska (1)		Betula humilis
179	brzoza ojcowska (1)		Betula x oycoviensis
	dymnicowate		Fumariaceae
180	kokorycz drobna (k. skąpokwiatowa)		Corydalis pumila
	dziurawcowate		Hypericaceae
181	dziurawiec nadobny		Hypericum pulchrum
182	dziurawiec wytworny (1)		Hypericum elegans
	dzwonkowate		Campanulaceae
183	dzwoniecznik wonny (1) (2) (4)		Adenophora liliifolia
184	dzwonek boloński (1) (2)		Campanula bononiensis
185	dzwonek brodaty (2)		Campanula barbata
186	dzwonek karkonoski (2) (4)		Campanula bohémica
187	dzwonek piłkowany (dz. lancetowaty) (2) (4)		Campanula serrata
188	dzwonek syberyjski (1) (2)		Campanula sibirica
189	dzwonek szerokolistny		Campanula latifolia
190	zerwa kulista (z. główkowata) (2)		Phyteuma orbiculare

	fiolkowate		Violaceae
191	fiolatek bagienny (2)		<i>Viola uliginosa</i>
192	fiolatek mokradlowy (1) (2)		<i>Viola stagnina</i>
193	fiolatek torfowy		<i>Viola epipsila</i>
	gorczkowate		Gentianaceae
194	centuria nadbrzeżna (2)		<i>Centaurium littorale</i>
195	gorczyka kropkowana (2)		<i>Gentiana punctata</i>
196	gorczyka krótkołodygowa (g. Klusjusa)		<i>Gentiana clusii</i>
197	gorczyka krzyżowa (1) (2)		<i>Gentiana cruciata</i>
198	gorczyka przeźroczyta		<i>Gentiana frigida</i>
199	gorczyka śniegowa		<i>Gentiana nivalis</i>
200	gorczyka wąskolistna (1) (2)		<i>Gentiana pneumonanthe</i>
201	gorczyka wiosenna (2)		<i>Gentiana verna</i>
202	gorczuszka (gorczyka) bałtycka (1) (2)		<i>Gentianella baltica</i>
203	gorczuszka (gorczyka) błotna (1) (2)		<i>Gentianella uliginosa</i>
204	gorczuszka (gorczyka) czeska (1) (2) (4)		<i>Gentianella bohemica</i>
205	gorczuszka (gorczyka) gorzkawa (2)		<i>Gentianella amarella</i>
206	gorczuszka (gorczyka) lodnikowa (2)		<i>Gentianella tenella</i>
207	gorczuszka (gorczyka) orzęsiona (2)		<i>Gentianella ciliata</i>
208	gorczuszka (gorczyka) polna (1) (2)		<i>Gentianella campestris</i>
209	gorczuszka (gorczyka) wczesna (2)		<i>Gentianella lutescens</i>
210	gorczuszka (gorczyka) Wettsteina (1) (2)		<i>Gentianella germanica</i>
211	niebielistka (swercja) trwała (1) (2)		<i>Swertia perennis</i>
	goździkowate		Caryophyllaceae
212	goździk kosmaty (1) (2)		<i>Dianthus armeria</i>
213	goździk lodowcowy (g. lodnikowy)		<i>Dianthus glacialis</i>
214	goździk lśniący (4)		<i>Dianthus nitidus</i>
215	goździk okazały (2)		<i>Dianthus speciosus</i>
216	goździk piaskowy (2)		<i>Dianthus arenarius</i>
217	goździk pyszny (1) (2)		<i>Dianthus superbus</i>
218	goździk siny (1) (2)		<i>Dianthus gratianopolitanus</i>
219	gwiazdnica grubolistna (2)		<i>Stellaria crassifolia</i>
220	nadbrzeżyca nadrzeczna (1)		<i>Corrigiola litoralis</i>
	gruboszowate		Crassulaceae
221	rojnik górski		<i>Sempervivum montanum</i>
222	rojownik (rojnik) pospolity (2)		<i>Jovibarba sobolifera</i>
223	rojownik (rojnik) włochaty		<i>Jovibarba hirta</i>
224	uwroć wodna		<i>Crassula aquatica</i>
	grzybieniowate		Nymphaeaceae
225	grążel drobny (3)		<i>Nuphar pumila</i>
226	grzybienie północne (g. zapoznane) (3)		<i>Nymphaea candida</i>
	jaskrowate		Ranunculaceae
227	ciemniak czerwony (C. purpurowy)		<i>Helleborus purpurascens</i>
228	jaskier illiryjski (1) (2)		<i>Ranunculus illyricus</i>
229	milek wiosenny (1) (2)		<i>Adonis vernalis</i>
230	pełnik alpejski (1) (2)		<i>Trollius altissimus</i>

231	pełnik europejski (1) (2)	Trollius europaeus
232	powojnik prosty (2)	Clematis recta
233	sasanka alpejska (1) (2)	Pulsatilla alba
234	sasanka łąkowa (1) (2)	Pulsatilla pratensis
235	sasanka otwarta (s. dzwonkowata) (1) (2)	Pulsatilla patens
236	sasanka słowacka (1) (4)	Pulsatilla slavica
237	sasanka wiosenna (1) (2)	Pulsatilla vernalis
238	sasanka zwyczajna (1)	Pulsatilla vulgaris
239	tojad * (2)	Aconitum lycoctonum
240	tojad lisi (2)	Aconitum vulparia
241	tojad mocny (2)	Aconitum firmum
242	tojad mołdawski (2)	Aconitum moldavicum
243	tojad morawski (2) (4)	Aconitum firmum ssp. moravicum
244	tojad sudecki (2)	Aconitum callibotryon
245	tojad wiechowaty (2)	Aconitum paniculatum
246	tojad wschodniokarpacki (2)	Aconitum lasiocarpum
247	tojad taurycki (2)	Aconitum tauricum
248	włosienicznik (jaskier) Baudota	Batrachium baudotii
249	włosienicznik (jaskier) pędzelkowaty	Batrachium penicillatum
250	włosienicznik (jaskier) rzeczny	Batrachium fluitans
	jezierzowate	Najadaceae
251	jezierza giętka (1) (4)	Najas flexilis
252	jezierza mniejsza	Najas minor
	kłokoczkowate	Staphyleaceae
253	kłokoczka południowa	Staphylea pinnata
	komosowate	Chenopodiaceae
254	łoboda zdobna (2)	Atriplex calotheca
255	soliród zielny (1) (2)	Salicornia europaea
	kosacówate	Iridaceae
256	kosaciec bezlistny (1) (2)	Iris aphylla
257	kosaciec syberyjski (1) (2)	Iris sibirica
258	kosaciec trawolistny	Iris graminea
259	mieczyk błotny (1) (2) (4)	Gladiolus paluster
260	mieczyk dachówkowaty (1) (2)	Gladiolus imbricatus
	kotewkowate	Trapaceae
261	kotewka orzech wodny (1)	Trapa natans
	krzyżowe	Brassicaceae
262	krwawnica wąskolistna (2)	Lythrum hyssopifolia
	krzyżowe	Brassicaceae
263	pszonak pieniński (1) (2) (4)	Erysimum pieninicum
264	rukiew drobnolistna	Nasturtium microphyllum
265	rukiew wodna (3)	Nasturtium officinale
266	warzucha polska (1) (4)	Cochlearia polonica
267	warzucha tatrzańska (4)	Cochlearia tatrae
	liliowate	Liliaceae
268	ciemniżyca (ciemierzycy) biała (1) (2)	Veratrum album

269	ciemieżyca (ciemierzycy) czarna	Veratrum nigrum
270	czosnek syberyjski (2)	Allium sibiricum
271	kosatka kielichowa (1) (2)	Tofieldia calyculata
272	lilia bulwkowata (1) (2)	Lilium bulbiferum
273	lilia złotogłów (2) (3)	Lilium martagon
274	pajęcznica liliowata (1) (2)	Anthericum liliago
275	szachownica kostkowata (1) (2)	Fritillaria meleagris
276	szafirek miękkolistny (1) (2)	Muscari comosum
277	śniedek cienkolistny (1) (2)	Ornithogalum collinum
	Inowate	Linaceae
278	len austriacki (2)	Linum austriacum
279	len włochaty (1) (2)	Linum hirsutum
280	len złocisty (1) (2)	Linum flavum
	lobeliowate	Lobeliaceae
281	lobelia jeziorna	Lobelia dortmanna
	marzanowate	Rubiaceae
282	przytulia krakowska (1) (4)	Galium cracoviense
283	przytulia stepowa (1) (2)	Galium valdepiosum
284	przytulia sudecka (1) (4)	Galium sudeticum
285	przytulia szorstkoowockowa (2)	Galium pumilum
	motylkowate	Fabaceae
286	groszek szerokolistny (1) (2)	Lathyrus latifolius
287	groszek wielkoprzylistkowy (1) (2)	Lathyrus pisiformis
288	komonicznik skrzydlastostrąkowy (2)	Tetragonolobus maritimus
289	ostrołódka kosmata (1) (2)	Oxytropis pilosa
290	ostrołódka polna	Oxytropis campestris
291	szczodrzeniec zmienny (1) (2)	Chamaecytisus albus
292	szyplin jedwabisty (1) (2)	Dorycnium germanicum
	obrazkowate	Araceae
293	obrazki plamiste	Arum maculatum
	pierwiosnkowate	Primulaceae
294	cyklamen purpurowy	Cyclamen purpurascens
295	jarnik solankowy (2)	Samolus valerandi
296	mlecznik nadmorski (1) (2)	Glaux maritima
297	pierwiosnek (pierwiosnka) bezłodygowy (2)	Primula vulgaris
298	pierwiosnek (pierwiosnka) Hallera	Primula halleri
299	pierwiosnek (pierwiosnka) łyszczak	Primula auricula
300	pierwiosnek (pierwiosnka) maleńki (2)	Primula minima
301	pierwiosnek (pierwiosnka) omączony (2)	Primula farinosa
	pływaczowate	Lentibulariaceae
302	pływacz *	Utricularia stygia
303	pływacz Brema	Utricularia bremii
304	pływacz drobny (p. mniejszy)	Utricularia minor
305	pływacz krótkoostrogowy (p. żółtobiały)	Utricularia ochroleuca
306	pływacz średni (p. pośredni)	Utricularia intermedia
307	pływacz zachodni (p. zaniedbany)	Utricularia australis

308	tlustosz alpejski	Pinguicula alpina
309	tlustosz pospolity	Pinguicula vulgaris
	portulakowate	Portulacaceae
310	zdrojek błyszczący	Montia fontana
	przewertniowate	Caprifoliaceae
311	zimoziół (linnea) północny (3)	Linnaea borealis
	rdestnicowate	Potamogetonaceae
312	rdestniczka (rdestnica) gęsta (1)	Groenlandia densa
	rosiczkowate	Droseraceae
313	aldrowanda pęcherzykowata (1) (4)	Aldrovanda vesiculosa
314	rosiczka długolistna	Drosera anglica
315	rosiczka okrągłolistna	Drosera rotundifolia
316	rosiczka owalna	Drosera x obovata
317	rosiczka pośrednia	Drosera intermedia
	różowate	Rosaceae
318	jarząb brekinia (brzęk)	Sorbus torminalis
319	jarząb szwedzki	Sorbus intermedia
320	malina moroszka	Rubus chamaemorus
321	pięciornik drobnokwiatowy (2)	Potentilla mircantha
322	pięciornik płonny	Potentilla sterilis
323	pięciornik skalny (2)	Potentilla rupestris
324	pięciornik śląski (1)	Potentilla silesiaca
325	róża francuska (1)	Rosa gallica
326	rzepik szczeciniasty (4)	Agrimonia pilosa
327	tawuła średnia	Spiraea media
328	wiśnia karłowata	Cerasus fruticosa
	rutowate	Rutaceae
329	dyptam jesionolistny (1)	Dictamnus albus
	sandałowcowate	Santalaceae
330	leniec alpejski (2)	Thesium alpinum
331	leniec bezpodkwiatkowy (1) (2) (4)	Thesium ebracteatum
332	leniec łąkowy	Thesium pyrenaicum
	skalnicowate	Saxifragaceae
333	skalnica darniowa bazaltowa	Saxifraga moschata ssp. balsatica
334	skalnica torfowiskowa (2) (4)	Saxifraga hirculus
335	ślędzienica naprzeciwlistna	Chrysosplenium oppositifolium
	sosnowate	Pinaceae
336	sosna błotna	Pinus x rhaetica
	storzycowate	Orchidaceae
337	buławnik czerwony	Cephalanthera rubra
338	buławnik wielkokwiatowy (3)	Cephalanthera damasonium
339	buławnik mieczolistny (3)	Cephalanthera longifolia
340	dwulistnik muszy (1) (2)	Ophrys insectifera
341	gołek białawy (2)	Leucorchis albida
342	gółka długoostrogowa (1) (2)	Gymnadenia conopsea
343	gółka wonna (2)	Gymnadenia odoratissima

344	koślaczek stożkowaty	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
345	kręczyńka jesienna (1) (2)	<i>Spiranthes spiralis</i>
346	kruszczyk błotny (2)	<i>Epipactis palustris</i>
347	kruszczyk drobnolistny	<i>Epipactis microphylla</i>
348	kruszczyk Muellera	<i>Epipactis muelleri</i>
349	kruszczyk ostropłatkowy	<i>Epipactis leptochila</i>
350	kruszczyk połabski	<i>Epipactis albensis</i>
351	kruszczyk siny (3)	<i>Epipactis purpurata</i>
352	kukuczka kapturkowata	<i>Neottianthe cucullata</i>
353	kukułka (storczyk) bałtycka (1) (2)	<i>Dactylorhiza baltica</i>
354	kukułka (storczyk) bzowa (1) (2)	<i>Dactylorhiza sambucina</i>
355	kukułka (storczyk) Fuchsa (1) (2) (3)	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>
356	kukułka (storczyk) Russowa (1) (2)	<i>Dactylorhiza russowii</i>
357	kukułka (storczyk) Ruthego (1) (2)	<i>Dactylorhiza ruthei</i>
358	kukułka (storczyk) Traunsteinera (1) (2)	<i>Dactylorhiza traunsteineri</i>
359	lipiennik Loesela (1) (2) (4)	<i>Liparis loeselii</i>
360	listera sercowata (3)	<i>Listera cordata</i>
361	miodokwiat krzyżowy (2)	<i>Hermidium monorchis</i>
362	obuwik pospolity (1) (2) (4)	<i>Cypripedium calceolus</i>
363	ozorka zielona (1) (2)	<i>Coeloglossum viride</i>
364	potrostek alpejski	<i>Chamorchis alpina</i>
365	storczyca kulista (1) (2)	<i>Traunsteinera globosa</i>
366	storczyk bładny (1) (2)	<i>Orchis pallens</i>
367	storczyk błotny (1) (2)	<i>Orchis palustris</i>
368	storczyk cuchnący (1) (2)	<i>Orchis coriophora</i>
369	storczyk drobnokwiatowy (1) (2)	<i>Orchis ustulata</i>
370	storczyk kukawka (1) (2)	<i>Orchis militaris</i>
371	storczyk męski (1) (2) (3)	<i>Orchis mascula</i>
372	storczyk purpurowy (1) (2)	<i>Orchis purpurea</i>
373	storczyk samiczy (1)	<i>Orchis morio</i>
374	storczyk trójzębny (1)	<i>Orchis tridentata</i>
375	storzan bezlistny	<i>Epipogium aphyllum</i>
376	tajęża jednostronna	<i>Goodyera repens</i>
377	wątlík błotny (2)	<i>Hammarbya paludosa</i>
378	wyblin jednolistny (2)	<i>Malaxis monophyllos</i>
379	żłobik koralowy (3)	<i>Corallorhiza trifida</i>
380	storczykowate - pozostałe gatunki	Orchidaceae ssp.
	szczeciowate	Dipsacaceae
381	czarcikęsik Kluka (1) (2)	<i>Succisella inflexa</i>
	szorskolistne	Boraginaceae
382	niezapominajka wczesna (2)	<i>Myosotis praecox</i>
383	żmijowiec czerwony (1) (2) (4)	<i>Echium russicum</i>
	świbkowate	Juncaginaceae
384	świbka morska (2)	<i>Triglochin maritimum</i>
	tamaryszkowate	Tamaricaceae
385	września pobrzeżna	<i>Myricaria germanica</i>

trawy

- 386 koleantus delikatny (4)
387 kostrzewa ametystowa
388 kostrzewa blada (1)
389 ostnica Jana (1) (2)
390 ostnica piaskowa (1) (2)
391 ostnica powabna (1) (2)
392 ostnica włosowata (1) (2)
393 perłówka siedmiogrodzka (2)
394 wiechlina (wyklina) granitowa

trędownikowate

- 395 gnidosz błotny (2)
396 gnidosz dwubarwny
397 gnidosz Hacqueta (2)
398 gnidosz królewski (2)
399 gnidosz okazały
400 gnidosz okółkowy
401 gnidosz rozesłany (2)
402 gnidosz sudecki (2) (4)
403 lindernia mułowa (4)
404 Inica wonna (4)
405 pszeniec biały (2)
406 pszeniec grzebieniasty (2)
407 tocja alpejska (4)

turzycowate

- 408 cibora Michela (2)
409 cibora żółta (2)
410 marzyca czarniawa (2)
411 marzyca ruda (2)
412 oczeret sztyletowaty (2)
413 ponikło krańskie (2) (4)
414 ponikło maleńkie (2)
415 ponikło wielołądygowe (2)
416 przygielka brunatna (2)
417 turzyca bagienna (2)
418 turzyca Buxbauma (2)
419 turzyca Davalla (1) (2)
420 turzyca delikatna (2)
421 turzca dwupienna (2)
422 turzyca kulista (2)
423 turzyca Michela (2)
424 turzyca patagońska (2)
425 turzyca pchła (1) (2)
426 turzyca rozsunięta (2)
427 turzyca strunowa (2)
428 turzyca torfowa (2)

Poaceae

- Coleanthus subtilis
Festuca amethystina
Festuca pallens
Stipa joannis
Stipa borysthenaica
Stipa pulcherrima
Stipa capillata
Melica transsilvanica
Poa granitica

Scrophulariaceae

- Pedicularis palustris
Pedicularis oederi
Pedicularis hacquetii
Pedicularis sceptrum-carolinum
Pedicularis exaltata
Pedicularis verticillata
Pedicularis sylvatica
Pedicularis sudetica
Lindernia procumbens
Linaria odora
Melampyrum saxosum
Melampyrum cristatum
Tozzia alpina

Cyperaceae

- Cyperus michelianus
Cyperus flavescens
Schoenus nigricans
Schoenus ferrugineus
Schoenoplectus mucronatus
Eleocharis carniolica
Eleocharis parvula
Eleocharis multicaulis
Rhynchospora fusca
Carex limosa
Carex buxbaumii
Carex davalliana
Carex supina
Carex dioica
Carex globularis
Carex michelii
Carex magellanica
Carex pulcaris
Carex divulsa
Carex chordorrhiza
Carex heleonastes

429	turzyca życicowa (2)	Carex loliacea
430	turzyca żytowata (1) (2)	Carex secalina
431	wełnianeczka alpejska (2)	Baeothryon alpinum
432	wełnianeczka darniowa (2)	Baeothryon caespitosum
433	wełnianka delikatna (2)	Eriophorum gracile
	wargowe	Lamiaceae
434	macierzanka wczesna (1) (2)	Thymus praecox
435	pszczelnik wąskolistny (2)	Dracocephalum ruyschiana
	wawrzynkowate	Thymelaeaceae
436	wawrzynek główkowy (1)	Daphne cneorum
	wielosiłowate	Polemoniaceae
437	wielosił błękitny (1) (2) (3)	Polemonium coeruleum
	wierzbowate	Salicaceae
438	wierzba borówkolistna (1)	Salix myrtilloides
439	wierzba lapońska (1)	Salix lapponum
	wilczomleczowate	Euphorbiaceae
440	wilczomlecz (ostromlecz) pstry (1) (2)	Euphorbia epithymoides
	wrześniowate	Myricaceae
441	woskownica europejska (1)	Myrica gale
	wrzosowate	Ericaceae
442	chamedafne północna	Chamaedaphne calyculata
443	mącznica lekarska (2)	Arctostaphylos uva-ursi
444	różanecznik żółty (1) (4)	Rhododendron luteum
445	wrzosiec bagienny (3)	Erica tetralix
	zarazowate	Orobanchaceae
446	zaraza* (2)	Orobanche bohemica
447	zaraza* (2)	Orobanche kochi
448	zaraza* (2)	Orobanche mayeri
449	zaraza alzacka (2)	Orobanche alsatica
450	zaraza Bartlinga (2)	Orobanche bartlingii
451	zaraza bładokwiatowa (2)	Orobanche pallidiflora
452	zaraza bluszczowa (2)	Orobanche hederæ
453	zaraza błękitnawa (2)	Orobanche coerulescens
454	zaraza czerwonawa (2)	Orobanche lutea
455	zaraza gałęzista (2)	Orobanche ramosa
456	zaraza goryczelowa (2)	Orobanche picridis
457	zaraza macierzankowa (2)	Orobanche alba
458	zaraza niebieska (2)	Orobanche purpurea
459	zaraza piaskowa (2)	Orobanche arenaria
460	zaraza przytuliowa (z. pospolita) (2)	Orobanche caryophyllacea
461	zaraza wielka (2)	Orobanche elatior
462	zaraza żółta (2)	Orobanche flava
463	zaraza - pozostałe gatunki	Orobanche spp.
	złożone	Asteraceae
464	arnika góraska (1) (2)	Arnica montana
465	aster gawędka (1) (2)	Aster amellus

466	aster solny (1) (2)	Aster tripolium
467	chryzantema (złocień) Zawadzkiego	Dendranthema zawadzki
468	dziewięcśl bezłodygowy (2)	Carlina acaulis
469	dziewięcśl popłocholistny (1) (2) (4)	Carlina onopordifolia
470	jęczyczka syberyjska (1) (2) (4)	Ligularia sibirica
471	mniszek pieniński	Taraxacum pienicum
472	ożota zwyczajna (1) (2)	Linosyris vulgaris
473	przymiotno węgierskie	Erigeron hungaricus
474	szarotka alpejska	Leontopodium alpinum
475	sierpik różnolistny (1) (2) (4)	Serratula lycopifolia
476	wężymord stepowy (1) (2)	Scorzonera purpurea
	zosterowate	Zosteraceae
477	zostera morską	Zostera marina
	żabieńcowate	Alismataceae
478	elisma wodna (4)	Luronium natans
479	kaldesia dziewięciornikowata (1) (4)	Caldesia parnassifolia
480	żabienica jaskrowata	Baldellia ranunculoides
	żabiściekowate	Hydrocharitaceae
481	przeziąkra okółkowa	Hydrilla verticillata

Objaśnienia:

Gatunki roślin zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

* Brak nazwy gatunkowej polskiej

** Brak nazwy rodzajowej polskiej.

(1) gatunki wymagające ochrony czynnej.

(2) gatunki, dla których stosuje się odstępstwo od zakazów, określone w § 7 ust. 3 rozporządzenia.

(3) gatunki, dla których stosuje się odstępstwo od zakazów, określone w § 7 ust. 4 rozporządzenia.

(4) gatunki, których dotyczy zakaz transportu okazów gatunków roślin dziko występujących, zgodnie z § 7 ust. 6 rozporządzenia.

GATUNKI ROŚLIN OBJĘTYCH OCHRONĄ CZĘŚCIOWĄ	
Nazwa polska	Nazwa łacińska
KRASNOROSTY	RHODOPHYTA
rozmóżkowate	Ceramiaceae
1 rozmóżka *	Ceramium circinatum
RAMIENICE	CHAROPHYTA
ramienicowate	Characeae
2 kryicznik kolczasty	Nitella mucronata
3 kryicznik giętki (3)	Nitella flexilis
4 kryicznica tępa (3)	Nitellopsis obtusa
5 ramienica bałtycka (3)	Chara baltica
6 ramienica wieńcowa	Chara braunii (Ch. Coronata)
7 ramienica kolczasta	Chara aculeoata
8 ramienica kosmata	Chara hispida
9 ramienica omszona (3)	Chara tomentosa
10 rozsocha morska	Tolypella nidifica
WĄTROBOWCE	MARCHANTIOPHYTA
buławniczkowate	Cephaloziellaceae
11 buławniczka delikatna	Cephaloziella elachista
12 buławniczka ząbkowana	Cephaloziella spinigera
czarostkowate	Fossombroniaceae
13 czarostka Wondraczekiego (2) (3)	Fossombronia wondraczekii
głowiakowate	Cephaloziaceae
14 głowiak długokłosa	Cephalozia macrostachya
15 nowellia krzywolistna (3)	Nowellia curvifolia
jednoczepkowate	Haplomitriaceae
16 meszek darenkowy	Jungermannia caespiticia
łuskolistowate	Lepidoziaceae
17 biczyca trójwrębna (3)	Bazzania trilobata
miedzikowate	Frullaniaceae
18 miedzik płaski (3)	Frullania dilatata
parzochowate	Porellaceae
19 parzoch Bauera	Porella baueri
20 parzoch sercowaty	Porella cordeana
piórkowcowate	Trichocoleaceae
21 piórkowiec kutnerowaty (3)	Trichocolea tomentella
rzęsiakowate	Ptilidiaceae
22 rzęsiak pospolity (3)	Ptilidium ciliare
skosatkowate	Plagiochilaceae
23 skosatka zanokcicowata (3)	Plagiochila asplenoides
srebrzykowate	Gymnomitriaceae
24 miechrza wycięta (3)	Marsupella emarginata
widlikowate	Metzgeriaceae

25	widlicowiec omszony (3)	Apometzgeria pubescens
26	widlik podwójny (3)	Metzgeria conjugata
	MCHY	BRYOPHYTA
	bezzlistowate	Buxbaumiaceae
27	bezzlist zwyczajny (3)	Buxbaumia aphylla
	bielistkowe	Leucobryaceae
28	bielistka jałowcowata (3)	Leucobryum juniperoideum
29	bielistka siwa (3)	Leucobryum glaucum
	blotniskowate	Helodiaceae
30	źródlikowiec tujowaty (3)	Palustriella decipiens
31	źródlikowiec zmienny (3)	Palustriella commutata
	drabikowate	Climaciaceae
32	drabik drzewkowaty (2) (3)	Climacium dendroides
	drobniaczkowate	Seligeriaceae
33	drobniaczek łukowaty (3)	Seligeria campylopoda
34	drobniaczek rozłożysty (3)	Seligeria patula
35	drobniaczek wapienny (3)	Seligeria calcarea
36	krótkoząb skalny (3)	Brachydontium trichodes
	fałdźcowate	Rhytidiaceae
37	fałdziec pomarszczony (3)	Rhytidium rugosum
	gajnikowate	Hylocomiumiaceae
38	fałdownik nastroszony (3)	Rhytidiadelphus squarrosus
39	fałdownik trzyzędowy (3)	Rhytidiadelphus triquetrus
40	gajniczek krótkodzióbkowy	Loeskeobryum brevirostre
41	gajnik lśniący (3)	Hylocomium splendens
42	rokietnik pospolity (3)	Pleurozium schreberi
	krótkoszowate	Brachytheciaceae
43	brodawkowiec czysty (3)	Pseudoscleropodium purum
44	dzióbekowiec bruzdowany (3)	Eurhynchium striatum
45	dzióbekowiec Zetterstedta (3)	Eurhynchium angustirete
46	krótkosz namurnikowy (3)	Brachythecium geheebii
	krzewinkowate	Thamnobryaceae
47	krzewik źródlikowy	Thamnobryum alopecurum
	krzywoszyjowate	Amblystegiaceae
48	błyszczce włosowate	Tomentypnum nitens
49	krzywoszyj korzeniowy (3)	Amblystegium radicale
50	limprichtia długokończysta (3)	Limprichtia revolvens
51	limprichtia pośrednia (3)	Limprichtia cossonii
52	sierpowiec brudny (3)	Drepanocladus sordidus
53	sierpowiec jeziomy (3)	Drepanocladus stagnatus
54	sierpowiec moczarowy (3)	Drepanocladus sendtneri
55	tęposz niski (3)	Leptodictyum humile
56	wodnokrzywoszyj rzeczny (3)	Hygroamblystegium fluviatile
57	wodnokrzywoszyj zanurzony (3)	Hygroamblystegium tenax
	miecherowate	Neckeraceae
58	gładysz paprociowaty	Homalia trichomanoides

- 59 miechera Bessera
60 miechera kędzierzawa
61 miechera spłaszczona
należlinowate
62 naleźlina Blytta (3)
63 naleźlina grubożebrowa (3)
64 naleźlina Rotha (3)
65 naleźlina skalna (3)
66 naleźlina śnieżna (3)
67 naleźlina zimna (3)
osadniczkowate
68 osadniczek goły (3)
parzęchlinowate
69 parzęchlin trójrzędowy (3)
płonnikowate
70 boczeń nastroszony (3)
71 brodek Randa (3)
72 brodek zwisły (3)
73 kędzierzawka krucha (3)
74 kędzierzawka żółtozielona (3)
75 pędzliczek brodawkowaty (3)
76 pędzliczek chiński (3)
77 pędzliczek gładkowłoskowy (3)
78 pędzliczek szerokolistny
79 pędzliczek zielonawy (3)
80 płonnik cienki (3)
81 płonnik pospolity (3)
82 ślimakobrzeżek lessowy (3)
podsadnikowate
83 długoszyj piłkowany
84 podsadnik pęcherzykowaty
prątnikowate
85 prątnik meklemburski (3)
86 prątnik nadobny (3)
87 prątnik okrągłolistny (3)
88 prątnik solniskowy (3)
89 prątnik zbiegający (3)
próchniczkowate, mochwianowate
90 próchniczek błotny (3)
rokietowate
91 grzebieniowiec piórkowaty (3)
92 mokradłoszka zaostrowa (3)
93 piórosz pierzasty (3)
94 płaszczeniec marszczony (3)
95 rokiet Sautera (3)
skrzydlikowate
- Neckera besseri
Neckera crispa
Neckera complanata
Andreaeaceae
Andreaea blyttii
Andreaea crassinervia
Andreaea rothii
Andreaea rupestris
Andreaea nivalis
Andreaea frigida
Disceliaceae
Discelium nudum
Meesiaceae
Meesia triquetra
Polytrichaceae
Pleurochaete squarrosa
Tortula randii
Tortula cernua
Tortella fragilis
Tortella flavovirens
Syntrichia papillosa
Syntrichia sinensis
Syntrichia laevipila
Syntrichia latifolia
Syntrichia virescens
Polytrichum strictum
Polytrichum commune
Hilpertia velenovskyi
Splachnaceae
Tayloria serrata
Splachnum ampullaceum
Bryaceae
Bryum warneum
Bryum calophyllum
Bryum cyclophyllum
Bryum salinum
Bryum weigellii
Aulacomniaceae
Aulacomnium palustre
Hypnaceae
Ctenidium molluscum
Calliergonella cuspidata
Ptilium crista-castrensis
Buckiella undulata
Hypnum sauteri
Fissidentaceae

- 96 skrzydlik długoszowaty (3)
strzechwowe
- 97 rozłupek brunatny (3)
98 rozłupek czarniawy (3)
99 rozłupek włoskoząb (3)
100 siatkoząb darniowy (3)
101 strzechewka bruzdowana
102 strzechewka darniowa
103 strzechwa bezząb (3)
104 strzechwa włosista (3)
105 strzechwowiec okrągły (3)
106 strzechwowiec zwodniczy (3)
szmotłochowe
- 107 bagniak darniowy (3)
108 bagniak długokończysty (3)
109 bagniak kutnerowaty (3)
110 bagniak spiralny (3)
111 bagniak wapienny (3)
112 bagniak włosowaty (3)
113 bagniak zdrojowy (3)
szurpkowe
- 114 nastroszek Brucha
115 nastroszek kędzierzawy
116 szurpek bezzębny (3)
117 szurpek delikatny (3)
118 szurpek porośły (3)
119 szurpek skalny (3)
120 szurpek stoikowaty (3)
torfowcowe
- 121 torfowiec bałtycki
122 torfowiec błotny (3)
123 torfowiec brodawkowy (3)
124 torfowiec brunatny (3)
125 torfowiec cieniutki
126 torfowiec czerwonawy (3)
127 torfowiec Dusena (3)
128 torfowiec frędzlowany (3)
129 torfowiec Girgensohna
130 torfowiec jednoboczny
131 torfowiec Jensena
132 torfowiec magellański (3)
133 torfowiec miękki
134 torfowiec nastroszony (3)
135 torfowiec obły
136 torfowiec okazały (3)
137 torfowiec ostrolistny (3)
- Fissidens osmundoides
Grimmiaceae
Schistidium brunnescens
Schistidium atrofusum
Schistidium trichodon
Coscinodon cribrosus
Orthogrimmia sessitana
Orthogrimmia caespiticia
Grimmia anodon
Grimmia crinita
Dryptodon orbicularis
Dryptodon decipiens
Bartramiaceae
Philonotis caespitosa
Philonotis marchica
Philonotis tomentella
Philonotis seriata
Philonotis calcarea
Philonotis arnellii
Philonotis fontana
Orthotrichaceae
Ulota bruchii
Ulota crispa
Orthotrichum gymnostomum
Orthotrichum tenellum
Orthotrichum lyellii
Orthotrichum rupestre
Orthotrichum urnigerum
Sphagnaceae
Sphagnum balticum
Sphagnum palustre
Sphagnum papillosum
Sphagnum fuscum
Sphagnum tenellum
Sphagnum rubellum
Sphagnum majus
Sphagnum fimbriatum
Sphagnum girgensohnii
Sphagnum subsecundum
Sphagnum jensensii
Sphagnum magellanicum
Sphagnum molle
Sphagnum squarrosum
Sphagnum teres
Sphagnum riparium
Sphagnum capillifolium

- 138 torfowiec pierzasty
 139 torfowiec pięciorzędowy (3)
 140 torfowiec płowy (3)
 141 torfowiec pogięty (3)
 142 torfowiec pokrewny (3)
 143 torfowiec Russowa (3)
 144 torfowiec skręcony (3)
 145 torfowiec spiczastolistny (3)
 146 torfowiec szorstki (3)
 147 torfowiec środkowy (3)
 148 torfowiec tępolistny (3)
 149 torfowiec Warnstorfa (3)
 150 torfowiec wąskolistny (3)
 151 torfowiec wklęsłolistny (3)
 152 torfowiec Wulfa
 153 torfowiec zanurzony (3)
 154 torfowiec kończysty (2) (3)
 155 torfowiec ząbkowany (3)
- tujowcowate**
- 156 jodłówka pospolita (3)
 157 tujowiec delikatny (3)
 158 tujnik maleńki
 159 tujowiec szerokolistny (3)
 160 tujowiec tamaryszkowaty (3)
 161 tujowiec włoskolistny (3)
- widłozębowate**
- 162 krzywoszczeć krucha
 163 krzywoszczeć pogięta (3)
 164 krzywoszczeć torfowa (3)
 165 różnoząb delikatny (3)
 166 różnoząb smukły (3)
 167 różnoząb zwodniczy (3)
 168 skrobak rozłupany (3)
 169 widłoząb błotny (3)
 170 widłoząb kędzierzawy (3)
 171 widłoząb miotłowy (3)
 172 widłoząb płowy (3)
 173 widłoząb sudecki (3)
 174 zwiesiniec szorstki
- zdrojkowate**
- 175 zdrojek łuseczkowaty (3)
- zwiślikowate**
- 176 zwiślik długolistny
 177 zwiślik krótkokończysty
 178 zwiślik maczugowaty
 179 zwiślik wiciowy
- Sphagnum subnitens
 Sphagnum quinquefarium
 Sphagnum subfulvum
 Sphagnum flexuosum
 Sphagnum affine
 Sphagnum russowii
 Sphagnum contortum
 Sphagnum cuspidatum
 Sphagnum compactum
 Sphagnum centrale
 Sphagnum obtusum
 Sphagnum warnstorffii
 Sphagnum angustifolium
 Sphagnum platyphyllum
 Sphagnum wulfianum
 Sphagnum inundatum
 Sphagnum fallax
 Sphagnum denticulatum
- Thuidiaceae**
- Abietinella abietina
 Thuidium delicatulum
 Cyrto-hypnum minutulum
 Thuidium recognitum
 Thuidium tamariscinum
 Thuidium philibertii
- Dicranaceae**
- Campylopus fragilis
 Campylopus flexuosus
 Campylopus pyriformis
 Cynodontium tenellum
 Cynodontium gracilescens
 Cynodontium fallax
 Cnestrum schistii
 Dicranum bonjeanii
 Dicranum polysetum
 Dicranum scoparium
 Dicranum fulvum
 Dicranum sendtneri
 Dicranodontium asperulum
- Fontinalaceae**
- Fontinalis squamosa
- Anomodontaceae**
- Anomodon longifolius
 Anomodon rugelii
 Anomodon attenuatus
 Anomodon viticulosus

	PAPROTNIKI		PTERIDOPHYTA
	nasieźrzałowate		Ophioglossaceae
180	nasieźrzał pospolity (1) (2)		Ophioglossum vulgatum
	paprotkowate		Polypodiaceae
181	paprotka zwyczajna (3)		Polypodium vulgare
	widliczkowate		Selaginellaceae
182	widliczka ostrozębna		Selaginella selaginoides
	widłakowate		Lycopodiaceae
183	widlicz (widłak) spłaszczony (3)		Diphasiastrum complanatum
184	widłak goździsty (3)		Lycopodium clavatum
185	widłak jałowcowaty (3)		Lycopodium annotinum
186	wroniec widlasty (widłak wroniec) (3)		Huperzia selago
	wietlicowate		Athyriaceae
187	pióropusznik strusi (3)		Matteucia struthiopteris
	NASIENNE		SPERMATOPHYTA
	amarylkowate		Amaryllidaceae
188	śnieżyca wiosenna (3)		Leucoium vernum
189	śnieżyczka przebiśnieg (3)		Galanthus nivalis
	araliowate		Araliaceae
190	bluszcz pospolity (3)		Hedera helix
	baldaszkowate		Apiaceae
191	dzięgiel (arcydzięgiel) litwor (2)		Angelica archangelica
	bobrkowate		Menyanthaceae
192	bobrek trójlistkowy (3)		Menyanthes trifoliata
	cisowate		Taxaceae
193	cis pospolity		Taxus baccata
	goryczkowate		Gentianaceae
194	centuria nadobna (2)		Centaurium pulchellum
195	centuria pospolita (c. zwyczajna) (2)		Centaurium erythraea
196	goryczka trójściowa (g. trójściowata)		Gentiana asclepiadea
	goździkowate		Caryophyllaceae
197	goździk postrzępiony (2)		Dianthus plumarius
198	goździk skupiony (2)		Dianthus compactus
199	lepnica litewska (2)		Silene lithuanica
200	łyszczec (gipsówka) wiechowaty (2)		Gypsophila paniculata
	gruszyczkowate		Pyrolaceae
201	gruszyczka mniejsza (3)		Pyrola minor
202	gruszyczka okrągłolistna (3)		Pyrola rotundifolia
203	gruszyczka średnia (3)		Pyrola media
204	gruszyczka zielonawa (3)		Pyrola chlorantha
205	gruszycznik jednokwiatowy (3)		Moneses uniflora
206	gruszynka jednostronna (3)		Orthilia secunda
207	pomocnik baldaszkowy (3)		Chimaphila umbellata
	grzybieniwate		Nymphaeaceae
208	grzybienie białe (3)		Nymphaea alba
	jaskrowate		Ranunculaceae

209	jaskier wielki (2) (3)	Ranunculus lingua
210	orlik pospolity (2) (3)	Aquilegia vulgaris
211	pluskwica europejska (p. cuchnąca) (3)	Cimicifuga europaea
212	tojad dzióbaty (2)	Aconitum variegatum
213	tojad Gayera (2)	Aconitum x gayeri
214	tojad kosmatoowockowy (2)	Aconitum x hebegynum
215	tojad Lengyela (2)	Aconitum x lengyelii
216	tojad Pawłowskiego (2)	Aconitum x pawlowskii
217	włosienicznik (jaskier) skąpopręcikowy	Batrachium trichophyllum
218	włosienicznik (jaskier) wodny (3)	Batrachium aquatile
219	włosienicznik (jaskier) tarczowaty (3)	Batrachium peltatum
220	zawilec narcyzowy (z. narcyzowaty) (2)	Anemone narcissifolia
221	zawilec wielkokwiatowy (z. leśny) (1) (2)	Anemone sylvestris
	kosaćcowate	Iridaceae
222	szafran spiski (1) (2)	Crocus scepusiensis
	liliowate	Liliaceae
223	cebulica dwulistna (oszloch) (3)	Scilla bifolia
224	ciemnężycza (ciemierzycza) zielona (2)	Veratrum lobelianum
225	czosnek kątowaty (2)	Allium angulosum
226	czosnek niedźwiedzi (3)	Allium ursinum
227	liczydło górskie (3)	Streptopus amplexifolius
228	śniedek baldaszkowaty (2)	Ornithogalum umbellatum
229	zimowit jesienny (1) (2)	Colchicum autumnale
230	złoc pochwolista (2)	Gagea spathacea
	motylkowate	Fabaceae
231	grozdek błotny (2)	Lathyrus palustris
232	grozdek wschodniokarpacki (2)	Lathyrus laevigatus
233	wilżyna bezbronna (2)	Ononis arvensis
234	wilżyna ciernista (2)	Ononis spinosa
235	wilżyna rozłogowa (2)	Ononis repens
	nadwodnikowate	Elatinaceae
236	nadwodnik naprzeciwlistny	Elatine hydropiper
237	nadwodnik okółkowy	Elatine alsinastrum
238	nadwodnik sześciopręcikowy	Elatine hexandra
239	nadwodnik trójpręcikowy	Elatine triandra
	obrazkowate	Araceae
240	obrazki alpejskie	Arum alpinum
	oliwnikowate	Elaeagnaceae
241	rokitnik zwyczajny	Hippophaë rhamnoides
	pierwiosnkowate	Primulaceae
242	pierwiosnek (pierwiosnka) wyniosły (2)	Primula elatior
243	zarczycka (kortusa) górska	Cortusa matthioli
	plywaczowate	Lentibulariaceae
244	plywacz zwyczajny (3)	Utricularia vulgaris
	psiankowate	Solanaceae
245	lulecznica kraińska	Scopolia carniolica

246	pokrzyk wilcza-jagoda (3)	przewertniowate	<i>Atropa belladonna</i>
247	wiciokrzew (suchokrzew) pomorski (3)	różowate	Caprifoliaceae <i>Lonicera periclymenum</i>
248	parzydło leśne (3)	skalnicowate	Rosaceae <i>Aruncus sylvestris</i>
249	skalnica gronkowa	sosnowate	Saxifragaceae <i>Saxifraga paniculata</i>
250	sosna kosa (kosodrzewina, kosodrzew)		Pinaceae <i>Pinus mugo</i>
251	sosna limba (limba)	storczykowate	<i>Pinus cembra</i> Orchidaceae <i>Neottia nidus-avis</i>
252	gnieźnik leśny (3)		<i>Dactylorhiza incarnata</i>
253	kukułka (storczyk) krwista (1) (2)		<i>Dactylorhiza maculata</i>
254	kukułka (storczyk) plamista (1) (2)		<i>Dactylorhiza majalis</i>
255	kukułka (storczyk) szerokolistna (1) (2)		<i>Epipactis atrorubens</i>
256	kruszczyk rdzawoczerwony (2) (3)		<i>Epipactis helleborine</i>
257	kruszczyk szerokolistny (2)		<i>Listera ovata</i>
258	listera jajowata (3)		<i>Platanthera bifolia</i>
259	podkolan biały (3)		<i>Platanthera chlorantha</i>
260	podkolan zielonawy (2) (3)	trawy	Poaceae <i>Hierochloë australis</i>
261	turówka leśna (2) (3)		<i>Hierochloë odorata</i>
262	turówka wonna (2)		<i>Sesleria uliginosa</i>
263	sesleria błotna (2)	trędownikowate	Scrophulariaceae <i>Verbascum phoeniceum</i>
264	dziwanna fioletowa (1) (2)		<i>Gratiola officinalis</i>
265	konitrut błotny (2)		<i>Digitalis grandiflora</i>
266	naparstnica zwyczajna (3)	turzycowate	Cyperaceae <i>Cladium mariscus</i>
267	kłóc wiechowata		<i>Carex ligerica</i>
268	turzyca loarska (2)		<i>Carex arenaria</i>
269	turzyca piaskowa (2)		<i>Carex pseudo-brizoides</i>
270	turzyca Reichenbacha (2)	wargowe	Lamiaceae <i>Melittis melissophyllum</i>
271	miodownik melisowaty (m.)	wawrzynkowate	Thymelaeaceae <i>Daphne mezereum</i>
272	wawrzynek wilczelyko	wrzosowate	Ericaceae <i>Ledum palustre</i>
273	bagno zwyczajne (3)		<i>Empetrum nigrum</i>
274	bażyna czarna (3)		<i>Andromeda polifolia</i>
275	modrzewnica zwyczajna	złożone	Asteraceae <i>Helichrysum arenarium</i>
276	kocanki piaskowe (2) (3)		<i>Doronicum austriacum</i>
277	omieg górski (2) (3)		<i>Cirsium pannonicum</i>
278	ostrożeń pannoński (1) (2) (3)		<i>Cirsium decussatum</i>
279	ostrożeń siedmiogrodzki (2)		

Objaśnienia:

Gatunki roślin zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
  - małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.
- * Brak nazwy gatunkowej polskiej
- ** Brak nazwy rodzajowej polskiej.
- (1) gatunki wymagające ochrony czynnej.
  - (2) gatunki, dla których stosuje się odstępstwo od zakazów, określone w § 7 ust. 3 rozporządzenia.
  - (3) gatunki, dla których stosuje się odstępstwo od zakazów, określone w § 7 ust. 4 rozporządzenia.

**GATUNKI ROŚLIN OBJĘTYCH OCHRONĄ CZĘŚCIOWĄ, KTÓRE MOGĄ BYĆ POZYSKIWANE, ORAZ
SPOSOBY ICH POZYSKIWANIA**

LP	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Sposób pozyskiwania
	MCHY	BRYOPHYTA	
	gajnikowate	Hylocomiumiaceae	
1	fałdownik nastroszony	Rhytidiadelphus squarrosus	Zbiór ręczny. Zostawić nie mniej niż 50% każdego płata i zbierać nie częściej niż raz na 5 lat w tym samym miejscu.
2	roketnik pospolity	Pleurozium schreberi	Zbiór ręczny. Zostawić nie mniej niż 50% każdego płata i zbierać nie częściej niż raz na 5 lat w tym samym miejscu.
	krótkoszowate	Brachytheciaceae	
3	brodawkowiec czysty	Pseudoscleropodium purum	Zbiór ręczny. Zostawić nie mniej niż 50% każdego płata i zbierać nie częściej niż raz na 5 lat w tym samym miejscu.
	widłozębowate	Dicranaceae	
4	widłoząb kędzierzawy	Dicranum polysetum	Zbiór ręczny. Zostawić nie mniej niż 50% każdego płata i zbierać nie częściej niż raz na 5 lat w tym samym miejscu.
5	widłoząb miotłowy	Dicranum scoparium	Zbiór ręczny. Zostawić nie mniej niż 50% każdego płata i zbierać nie częściej niż raz na 5 lat w tym samym miejscu.
	torfowcowate	Sphagnaceae	
6	torfowiec kończysty	Sphagnum fallax	Zbiór ręczny. Zostawić nie mniej niż 75% każdego płata i zbierać nie częściej niż raz na 5 lat w tym samym miejscu.
	PAPROTNIKI	PTERIDOPHYTA	
	skrzypowate	Equisetaceae	
7	skrzyp olbrzymi	Equisetum telmateia	Zbiór ręczny z licznych populacji, wyłącznie na obszarze województw: małopolskiego i podkarpackiego.
	NASIENNE	SPERMATOPHYTA	
	bobrkowate	Menyanthaceae	
8	bobrek trójlistkowy	Menyanthes trifoliata	Zbiór ręczny. Zostawić nie mniej niż 75% populacji i zbierać nie częściej niż raz na 5 lat w tym samym miejscu.
	liliowate	Liliaceae	

9	czosnek niedźwiedzi	Allium ursinum	Zbiór ręczny z licznych populacji, wyłącznie na obszarze województw: śląskiego, małopolskiego i podkarpackiego. Zostawić nie mniej niż 50% populacji. Nie należy uszkadzać części podziemnych.
	oliwnikowate	Elaeagnaceae	
10	rokitnik zwyczajny	Hippophaë rhamnoides	Zbiór owoców, bez uszkadzania krzewów, poza siedliskami wydмовymi i klifowymi.
	trawy	Poaceae	
11	turówka leśna	Hierochloë australis	Ścinanie ziela narzędziami ręcznymi bez uszkadzania części podziemnych.
12	turówka wonna	Hierochloë odorata	Ścinanie ziela narzędziami ręcznymi bez uszkadzania części podziemnych.
	turzycowate	Cyperaceae	
13	turzyca piaskowa	Carex arenaria	Zbiór kłaczy z licznych populacji. Zostawić nie mniej niż 70% populacji w danym płacie. Zbiór tylko poza siedliskami wydмовymi.
	złożone	Asteraceae	
14	kocanki piaskowe	Helichrysum arenarium	Zbiór ręczny koszyczków. Zostawić nie mniej niż 50% populacji.

Objaśnienia:

Gatunki roślin zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

**GATUNKI ROŚLIN WYMAGAJĄCYCH USTALENIA STREF OCHRONY ICH OSTOI LUB STANOWISK ORAZ
WIELKOŚĆ TYCH STREF**

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Wielkość strefy ochrony
MCHY			
bezlistowate			
1	bezzlist okrywowy	<i>Buxbaumia viridis</i>	stanowisko wraz z obszarem w promieniu 100 m od jego granic
PAPROTNIKI			
poryblinowate			
2	poryblin kolczasty	<i>Isoetes echinospora</i>	cały zbiornik wodny, w którym występuje
rozpłochowate			
3	włosocień delikatny	<i>Trichomanes speciosum</i>	stanowisko wraz z obszarem w promieniu 100 metrów od jego granic
zanokcicowate			
4	zanokcica serpentynowa	<i>Asplenium adulterinum</i>	stanowisko wraz z obszarem w promieniu 30 metrów od jego granic
5	zanokcica klinowata	<i>Asplenium cuneifolium</i>	stanowisko wraz z obszarem w promieniu 30 metrów od jego granic
6	zanokcica ciemna	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	stanowisko wraz z obszarem w promieniu 30 metrów od jego granic
NASIENNE			
krzyżowe			
7	warzucha polska	<i>Cochlearia polonica</i>	stanowisko wraz z obszarem w promieniu 50 m od jego granic
liliowate			
8	ciemniężyca (ciemierzycy) czarna	<i>Veratrum nigrum</i>	stanowisko wraz z obszarem w promieniu 50 metrów od jego granic stanowiska
rosiczkowate			
9	aldrowanda pęcherzykowata	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>	cały zbiornik wodny, w którym występuje
storczykowate			
10	kukuczka kapturkowata	<i>Neottianthe cucullata</i>	stanowisko wraz z obszarem w promieniu 100 m od jego granic

11	miodokwiat krzyżowy	<i>Herminium monorchis</i>	całe torfowisko, na którym występuje
	zabieńcowate	<i>Alismataceae</i>	
12	elisma wodna	<i>Luronium natans</i>	cały zbiornik wodny, w którym występuje
13	kaldesia dziewięciornikowata	<i>Caldesia parnassifolia</i>	cały zbiornik wodny, w którym występuje wraz z obszarem w promieniu 50 metrów od jego granic

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej roślin jest wykonaniem upoważnienia zawartego w art. 48 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 i 628, z późn. zm.), dalej „ustawy”.

Niniejszy projekt regulacji ma na celu dostosowanie treści przedmiotowego aktu normatywnego do przepisów ustawy, zmienionych przepisami ustawy z dnia 13 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 985). Ustawą z dnia 13 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody i niektórych innych ustaw zostały zmienione art. 48 i 51 ustawy, gdzie określone są wytyczne do wydania przedmiotowego rozporządzenia oraz ich zakres. Nowa delegacja do rozporządzenia pozwala m.in. na wprowadzenie różnych zakazów dla roślin dziko występujących oraz roślin pochodzących z uprawy lub hodowli.

Celem wydania nowego rozporządzenia jest również potrzeba aktualizacji list gatunków roślin objętych ochroną oraz dostosowanie zakazów obowiązujących w stosunku do nich do potrzeb ich ochrony. Obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2012 r. poz. 81 – dalej „rozporządzenie z 2012 r.”) miało na celu wyeliminowanie niezgodności w transpozycji dyrektywy 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L. 206 z 22.07.1992, str.7, z późn. zm.), zwanej dalej „Dyrektywą Siedliskową”, oraz dostosowanie treści przedmiotowego aktu prawnego do nowych przepisów ustawy o ochronie przyrody, natomiast sama lista gatunków tam zawarta opiera się na rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764) opracowanym blisko 9 lat temu. Przez ten czas stan ochrony wielu gatunków roślin uległ zmianie, uległy zmianie zagrożenia, na jakie narażone są rośliny, poza tym wiedza o ich występowaniu w Polsce stała się pełniejsza. Niniejszy projekt rozporządzenia został opracowany w oparciu o ekspertyzę pn. „Aktualizacja listy gatunków roślin objętych ochroną gatunkową oraz wskazania dla ich ochrony” (2012 r.), opracowaną przez Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”.

Kryteria wyboru gatunków do kategorii ochrony

Przyporządkowanie poszczególnych gatunków roślin do typów ochrony zostało przygotowane na podstawie nowo opracowanych kryteriów. Kryteria te przygotowano z uwzględnieniem przepisów ustawy m.in. zasad udzielania ogólnych odstępstw od zakazów oraz indywidualnych derogacji od tych zakazów. Na podstawie tych kryteriów zróżnicowano ochronę gatunkową na ścisłą i częściową oraz wyróżniono gatunki wymagające ustalenia ochrony ich ostoju lub stanowisk. Ponadto w grupie gatunków objętych ochroną częściową wyróżniono gatunki, które mogą być pozyskiwane.

1. Do kategorii **ochrony ścisłej** zakwalifikowano taksony roślin zagrożone w Polsce (najwyższe kategorie IUCN: EXP, EW, CR, EN według aktualnych czerwonych list i ksiąg gatunków zagrożonych, a w przypadku grup organizmów, dla których nie opracowano jeszcze list zgodnie z obecnymi kategoriami IUCN, zaliczane do starych kategorii: ExP, E i ew. V, jeśli na podstawie współczesnych danych nadal są w wysokim stopniu zagrożone, a także kwalifikujące się do jednej z powyższych kategorii na podstawie oceny eksperckiej), spełniające jednocześnie przynajmniej jeden z następujących warunków:

- a) stanowią obiekt pożądania człowieka (lub mogą stać się nim w przewidywanej przyszłości) ze względu na walory estetyczne, kulturowe, kolekcjonerskie lub przydatność gospodarczą,
- b) objęcie ich ochroną ścisłą może w istotny sposób zmniejszyć co najmniej jedno z zagrożeń uznawanych za istotne dla tego gatunku,
- c) są gatunkami wymarłymi lub prawdopodobnie wymarłymi, które jednak w przypadku odnalezienia resztek rodzimych populacji lub ich reintrodukcji powinny zostać niezwłocznie objęte ochroną prawną, aby zapewnić im skuteczną ochronę.

Do kategorii **ochrony ścisłej** włączono również gatunki, których obowiązek ochrony ścisłej wynika z przepisów

międzynarodowych, a wypełnienie tego obowiązku nie zostało zapewnione w inny sposób, w tym w szczególności spełniające jeden z następujących warunków:

- 1) są wymienione w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej lub w Załączniku I Konwencji Berneńskiej,
- 2) są wymienione w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej (dotyczy gatunków mchów) w przypadku których:
  - a) nie można zapewnić zachowania właściwego stanu ochrony w obrębie wyznaczonych dla nich obszarów Natura 2000, np. ze względu na duże wymagania przestrzenne gatunków, strukturę socjalną populacji lub silne uzależnienie od dopływu osobników spoza tych obszarów, albo
  - b) których zasięg występowania w Polsce jest ograniczony, pomimo istnienia dogodnych siedlisk w granicach znanego historycznego zasięgu ich występowania, a ścisła ochrona gatunkowa może wesprzeć odtworzenie ich populacji w tych siedliskach; o ile ochrona częściowa nie zapewniłaby osiągnięcia celów, dla których mają być objęte ochroną gatunkową.

Kwalifikując gatunki do tej kategorii ochrony i ustalając dla nich listę zakazów należy uwzględnić aktualną zasadę wynikającą z art. 56 ust. 4 ustawy zgodnie z którym wydanie przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska zezwolenia na odstępstwo od zakazów w stosunku do tych gatunków (za wyjątkiem zakazu wwożenia i wywożenia z kraju) nie jest możliwe z powodów wynikających ze „słusznego interesu strony” – art. 56 ust. 4 pkt 7 ustawy, lecz wyłącznie na podstawie przesłanek wymienionych w art. 56 ust. 4 pkt 1-6 ustawy, w tym „nadrzędnego interesu publicznego”.

2. Do kategorii **ochrony częściowej** zakwalifikowano gatunki roślin, które nie kwalifikują się do ochrony ścisłej, ale które spełniają choć jeden z poniższych warunków:

- 1) zagrożone lub rzadkie w Polsce, zamieszczone na aktualnych czerwonych listach lub w księgach, albo kwalifikujące się tam na podstawie kategorii IUCN wg oceny eksperckiej, jeśli objęcie ich ochroną częściową może w istotny sposób zmniejszyć co najmniej jedno z zagrożeń uznawanych za istotne dla tego gatunku, a nie kwalifikują się do ochrony ścisłej lub ochrona częściowa jest wystarczająca i zakwalifikowanie do ochrony ścisłej nie wpłynie istotnie na jej skuteczność;
- 2) gatunki stanowiące (lub w przypadku zniesienia trwającej ochrony – mogące stanowić) przedmiot masowej eksploatacji (na cele spożywcze, farmaceutyczne, przemysłowe, ozdobne lub jakiegokolwiek inne), która w przypadku braku kontroli mogłaby zagrozić populacji;
- 3) obecnie niezagrożone, stosunkowo liczne, a nawet pospolite, niepowodujące istotnych strat gospodarczych ani przyrodniczych, ale na tyle podobne do gatunków silnie zagrożonych, że mogą być z nimi pospolicie mylone, a jednocześnie należące do grupy organizmów narażonych na silną eksploatację, o ile objęcie ich ochroną jest racjonalne, w szczególności: egzekwowalne, niepowodujące poważnych strat gospodarczych, mogące rzeczywiście przyczynić się do skuteczniejszej ochrony zagrożonych gatunków podobnych;
- 4) gatunki lokalnie lub regionalnie ekspansywne, które ze względu na swoją liczebność mogą powodować tak duże straty przyrodnicze lub gospodarcze, że ograniczanie liczebności ich populacji może się okazać konieczne, jednak skala, terminy, miejsca lub sposoby tego ograniczania powinny być reglamentowane i monitorowane, aby nie stwarzało to zagrożenia dla tego, lub innych gatunków. Kryterium obecnie nie spełnia żaden gatunek rośliny zaproponowany do ochrony;
- 5) w przypadku objęcia ochroną, mogą pełnić rolę gatunków osłonowych dla rzadkich, zagrożonych lub cennych przyrodniczo typów siedlisk oraz innych gatunków – rzadkich lub zagrożonych, ale często trudnych do wykrycia;
- 6) gatunki pełniące ważne funkcje w ekosystemach lub pożyteczne dla człowieka (w tym gospodarki), których ograniczenie liczebności może być niekorzystne nawet wówczas, gdy skala tego ograniczenia nie będzie stanowiła zagrożenia dla właściwego stanu ochrony gatunku, a wprowadzenie zakazów wynikających

z ochrony częściowej może przyczynić się do ograniczenia zagrożeń dla tych gatunków;

7) których obowiązek ochrony lub reglamentacji pozyskania wynika z przepisów międzynarodowych (np. gatunki z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej), a jednocześnie zachodzą obie poniższe przesłanki:

a) wypełnienie obowiązku skutecznej ochrony nie zostało wystarczająco zapewnione w inny sposób, w szczególności poprzez objęcie ochroną ścisłą, wyznaczenie dla ich ochrony obszarów Natura 2000,

b) zakazy i ograniczenia wynikające z ochrony częściowej i zasady udzielania derogacji od nich są wystarczające dla wypełnienia zobowiązań międzynarodowych, w szczególności nie obowiązuje wobec danego gatunku zasada, że wydanie zezwoleń na odstępstwo od zakazów w stosunku do tych gatunków w celu realizacji inwestycji jest dopuszczalne tylko ze względu na konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego.

Należy tu zaznaczyć, że samo wpisanie gatunku na czerwoną listę z wysoką kategorią zagrożenia nie kwalifikuje taksonu do ochrony gatunkowej. Ochroną nie objęto gatunków:

- 1) rzadkich, ale trudnych do znalezienia i do identyfikacji,
  - 2) o występowaniu których brak współczesnych danych,
  - 3) niektórych gatunków skrajnie rzadkich, ale występujących na siedliskach antropogenicznych, w miastach, na skwerach, w parkach, ogrodach, na śmietniskach, polach, itp.,
  - 4) zagrożonych przede wszystkim przez czynniki, których nie da się ograniczyć za pomocą zakazów wynikających ochrony gatunkowej,
  - 5) wystarczająco chronionych przez formy ochrony obszarowej, tj. występujących wyłącznie w rezerwach przyrody lub parkach narodowych np. szereg wątrobowców znanych ze stanowisk tylko w Tatrzańskim Parku Narodowym: zgiętolist Donna (*Anastrophyllum donnianum*), czy trójłatek piękny (*Tritomatia scitula*). W przypadku odnalezienia nowych stanowisk ww. gatunków poza obszarem chronionym możliwe jest objęcie gatunku ochroną gatunkową w drodze zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, na podstawie art. 53 ustawy o ochronie przyrody.
3. Do kategorii **ochrony częściowej, z możliwością pozyskiwania** zakwalifikowano te gatunki, które spełniają kryterium 2 pkt 2 lub 3, a ograniczone, reglamentowane i monitorowane pozyskanie może być dopuszczone przy zachowaniu właściwego stanu ochrony tego gatunku, a także (w przypadku gatunków spełniających jednocześnie kryteria 2 pkt 3, 5 i 6) przy zachowaniu celów przyrodniczych, dla których objęto je ochroną.
4. Do kategorii gatunków **wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk** zaliczono gatunki objęte ochroną ścisłą, a w wyjątkowych przypadkach także częściową (jeśli zostały do niej zakwalifikowane na podstawie kryterium 1 lub 2), które spełniają jednocześnie jedno z następujących kryteriów:
- 1) jednym z głównych zagrożeń dla tych gatunków jest niszczenie ich ostoi, stanowisk, a jednocześnie możliwe jest zidentyfikowanie, wyznaczenie w terenie i wyłączenie z normalnego użytkowania na tyle dużej liczby tych miejsc, aby ta forma ochrony mogła mieć istotne znaczenie dla populacji tych gatunków;
  - 2) gatunki te są charakterystyczne dla rzadkich i zagrożonych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk innych – wymagających ochrony – gatunków i objęcie ochroną ich ostoi, stanowisk może się w znaczący sposób przyczynić do ochrony tych siedlisk.
5. Ponadto w rozporządzeniu wskazano **gatunki, które wymagają ochrony czynnej**. Wyboru dokonano na podstawie oceny eksperckiej, z uwzględnieniem wymagań siedliskowych oraz zidentyfikowanych zagrożeń dla danych gatunków. Wskazano tu przede wszystkim gatunki, których występowanie jest ograniczone do siedlisk o charakterze nietrwałym, zanikających w wyniku sukcesji, a także gatunki, które mogą wymagać reintrodukcji.

Przyporządkowanie gatunków roślin do poszczególnych kategorii ochrony

Wyczerpanie dotyczące liczby gatunków chronionych znajdujących się w dotychczasowym rozporządzeniu mogą odbiegać od liczb gatunków podawanych w przeszłości. Może to dotyczyć szczególnie gatunków z jednostek systematycznych (w tym wypadku są to rodzaje), które w całości podlegają ochronie. Te różnice wynikają ze zmieniającej się co jakiś czas wiedzy o liczbie gatunków występujących w Polsce oraz zmian w podejściu do ich taksonomii. W przypadku brunatnic do ochrony wytypowano 1 gatunek, którego ochronę pozostawiono bez zmian, tj. takson ten objęty jest ochroną ścisłą.

Proponowane zmiany w liczbach gatunków objętych ochroną ścisłą w stosunku do rozporządzenia z 2012 r.

Grupy gatunków	LICZBY GATUNKÓW						
	rozporządzenie z 2012 r.	przesunięte do ochrony częściowej	usunięte	bez zmian	przesunięte z ochrony częściowej	nowe	projekt rozporządzenia
brunatnice	1	0	0	1	0	0	1
krasnorosty	2	0	0	2	3	0	5
ramienice	20	3	0	17	0	4	21
wątrobowce	25	1	0	24	0	15	39
mchy	173	119	1	52	0	12	64
paprotniki	41	8	0	31	0	2	33
nasienne	336	63	1	277	1	40	318
ŁĄCZNIE	598	194	2	404	4	73	481

Proponowane zmiany w liczbach gatunków objętych ochroną częściową w stosunku do rozporządzenia z 2012 r.

Grupy gatunków	LICZBY GATUNKÓW						
	rozporządzenie z 2012 r.	przesunięte do ochrony ścisłej	usunięte	bez zmian	przesunięte z ochrony ścisłej do częściowej	nowe	projekt rozporządzenia
krasnorosty	4	3	0	1	0	0	1
ramienice	0	0	0	0	3	6	9
wątrobowce	4	0	0	4	1	11	16
mchy	27	0	0	27	119	7	153
paprotniki	0	0	0	0	8	0	8
nasienne	24	1	9	14	63	15	91
ŁĄCZNIE	59	4	9	46	195	39	279

Proponowane zmiany w liczbach gatunków objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, w stosunku do rozporządzenia z 2012 r.

Grupy gatunków	LICZBY GATUNKÓW			
	rozporządzenie z 2012 r.	usunięte	nowe	projekt rozporządzenia
mchy	6	0		6

0

paprotniki	0	0	1	1
nasienne	8	5	4	7
ŁĄCZNIE	14	5	5	14

Proponowane zmiany liczbach gatunków roślin wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk, w stosunku do rozporządzenia z 2012 r.

Grupy gatunków	LICZBY GATUNKÓW			
	rozporządzenie z dnia 5 stycznia 2012 r.	nowe	usunięte	projekt rozporządzenia
mchy	0	1	0	1
paprotniki	5	0	0	5
nasienne	5	2	0	7
ŁĄCZNIE	10	5	0	13

Przyporządkowanie gatunków roślin do poszczególnych kategorii ochrony

- I. Wprowadzenie na listę gatunków nieobjętych obecnie ochroną wynikało z następujących przyczyn:
  1. Uwzględnienie gatunków według aktualnej wiedzy bardzo rzadkich, znanych z pojedynczych stanowisk, w przypadku których ochrona gatunkowa może wspomóc ich zachowanie. Przykłady to:
    - a) wątrobowce: widlik krzaczkowy (*Metzgeria fruticulosa*), który ma aktualnie 2 znane stanowiska w Polsce (Pogórze Dynowskie i Pomorze Środkowe) – jest epifitem porastającym korę żywych drzew (buk, jawor) w lasach o dużym stopniu naturalności; mannia skalna (*Mannia triandra*) – gatunek zanotowany na terenie Polski, w Karkonoszach (1952 r., od tego czasu nie odnaleziony), którego ochrona wynika z Dyrektywy Siedliskowej; a także torfowiskowy wątrobowiec głowiak Loitlesbergera (*Cephalozia loitlesbergeri*), który ma aktualnie znane tylko 1 stanowisko w kraju (w Tatrach Zachodnich). Na niżu (północna Polska) notowany był ostatnio w 1938 r.;
    - b) szyplin jedwabisty (*Dorycnium germanicum*) podawany z terenu tzw. Gór Pińczowskich i posiadający tam jedyne znane stanowisko oraz macierzanka wczesna (*Thymus praecox*) obecna jedynie na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej;
    - c) do grupy też zaliczono skrajnie rzadkie endemity i subendemity Polski. Spośród nich dodano takie gatunki jak: niezapominajka wczesna (*Myosotis praecox*), pszeniec biały (*Melampyrum saxosum*), łoboda zdobna (*Atriplex calotheca*), mniszek pieniński (*Taraxacum pieninicum*), skalnica darniowa bazaltowa (*Saxifraga moschata* ssp. *Balsatica*), ostrołódka polna (*Oxytropis campestris*), przymiotno węgierskie (*Erigeron hungaricus*), babka górską (*Plantago atrata* subsp. *carpathica*).
  3. Gatunki roślin uznawane za wymarłe (Ex) powtórnie odnalezione, możliwe do odnalezienia na terenie kraju lub znajdujące się w ogrodach botanicznych:
    - a) epifityczny wątrobowiec miedzik krucholistny (*Frullania fragillifolia*) uznany za wymarły (Kłama 2006) został stwierdzony w 2006 roku u podnóża Tatr Zachodnich, po ponad 50 latach od ostatniego notowania w Polsce;
    - b) w przypadku mchów: skrzydlik Arnolda (*Fissidens arnoldii*) i bagiennik obły (*Pseudocalliergon turgescens*);
    - c) powtórnie odnaleziony, uznawany za wymarły gatunek runa leśnego – pięciornik płony (*Potentilla sterilis*) oraz powiązane z siedliskami wilgotnymi: uwroć wodna (*Crassula aquatica*) i cibora Michela (*Cyperus michelianus*), których stanowiska potwierdzono ponownie na początku XXI wieku oraz podejźrzon lancetowaty (*Botrychium lanceolatum*), kosaciec trawolistny (*Iris graminea*), leniec łąkowy (*Thesium*

pyrenaicum).

2. Potrzeba podjęcia ochrony gatunków, których kategoria zagrożenia jest wysoka lub ostatnio znacznie wzrosła, i o których wiadomo, że objęcie ich gatunków ochroną może umożliwić powstrzymanie procesu wymierania.

W przypadku mchów są to: czarecznik zaostrzony (*Physcomitrium acuminatum*) (E), ostrószek kanaryjski (*Rhynchostegiella teneriffe*) (E), czarnogłów czarniawy (*Catoscopium nigratum*) (E), jętniczek zbity (*Ephemerum cohaerens*) (E), jętniczek odgiętoolistny (*Ephemerum recurvifolium*) (E), *Bryum marratii* (prątnik nadmorski) (E), rokiet płodny (*Hypnum fertile*) (E), zrostniczek ząbkowany (*Zygodon dentatus*) (E), zrostniczek skalny (*Zygodon rupestris*) (E) oraz zrostniczek Stirtona (*Zygodon stirtonii*) – nowy gatunek dla Polski (Stebel A., Żarnowiec J., Rusińska A. 2007). Gatunek ten jest podobny pod względem wyglądu oraz wymagań ekologicznych do pozostałych gatunków z tego rodzaju i z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że na podobny status zagrożenia..

3. Potrzeba ochrony gatunków, które są związane z innymi rodzajami siedlisk, które nie są wystarczająco zabezpieczone poprzez odmienne formy ochrony przyrody lub inne gatunki parasolowe, np.:

- a) w przypadku ramienicowatych zaproponowano dodanie kilku gatunków mając na uwadze ich stan zagrożenia, a w przypadku kilku z nich, także rolę osłonową dla ginącego siedliska jezior ramienicowych.

- b) w przypadku mchów wprowadzono do ochrony częściowej dwa gatunki mogące pełnić rolę osłonową dla źródlisk, a są nimi: źródliskowiec zmienny (*Palustriella commutata*) oraz źródliskowiec tujowaty (*Palustriella decipiens*). Oba te gatunki są na tyle rzadkie, że ich ochrona nie spowoduje problemów w gospodarowaniu, ale są zarówno na tyle częste, że będą spełniać rolę, którą w przeszłości spełniały inne gatunki, np. z rodzaju bagnik (*Philonotis*), który obecnie staje się coraz rzadszy. Zaproponowano również poszerzenie listy gatunków częściowo chronionych o fałdźca pomarszczonego (*Rhytidium rugosum*) oraz grzebieniowca piórkowatego (*Ctenidium moluscum*). Oba te gatunki są narażone na eksploatację ze względu na niezwykle atrakcyjny wygląd.

- c) września pobrażna (*Myricaria germanica*), gatunek obecnie szybko ginący, a związany z unikatowymi, a bardzo silnie dziś zagrożonymi siedliskami kamieńców rzek górskich.

- d) gruszycznik jednokwiatowy (*Moneses uniflora*) i gruszyczka średnia (*Pyrola media*), cennych gatunków bogatych postaci borów.

- e) gatunki związane z inicjalnymi siedliskami skał węglanowych takie jak kostrzewa blada (*Festuca pallens*) i macierzanka wczesna (*Thymus praecox*).

- f) gatunki związane z murawami kserotermicznymi, obecnymi na nielicznych stanowiskach lub silnie zagrożonymi regionalnie: dziewanna fioletowa (*Verbascum phoeniceum*), szyplin jedwabisty (*Dorycnium germanicum*), przewiercień cienki (*Bupleurum tenuissimum*), przewiercień długolistny (*Bupleurum longifolium*), ostrożeń siedmiogrodzki (*Cirsium decussatum*), przytulia szorstkoowockowa (*Galium pumilus*), leniec alpejski (*Thesium alpinum*).

- g) gatunki związane z rzadkimi i zagrożonymi siedliskami wodno-błotnymi: gwiazdnica grubolistna (*Stellaria crassifolia*), pływacz Brema (*Utricularia bremii*), śledzienica naprzeciwlistna (*Chrysosplenium oppositifolium*), żabienica jaskrowata (*Baldellia ranunculoides*), turzyca dwupienna (*Carex dioca*), turzyca kulista (*Carex globularis*), oczeret sztyletowaty (*Schoenoplectus mucronatus*), czosnek kątowy (*Allium angulosum*), sesleria błotna (*Sesleria uliginosa*), a także wymienione wcześniej ramienice *Chara* spp., *Nitella* spp., krynicznicza tępa (*Nitellopsis obtusa*).

- h) gatunek solniskowy – jarnik solankowy (*Samolus valerandi*).

5. Potrzeba ochrony gatunków, które są podobne do silnie zagrożonych lub takich, których objęcie ochroną pozwoli na ochronę całych rodzajów, np.: zaliczony do ochrony częściowej bezlist zwyczajny (*Buxbaumia aphylla*), pokrewny i podobny do bezlista okrywowego (*Buxbaumia viridis*) – mchu znajdującego się w Załączniku 1 do Konwencji Berneńskiej i Załączniku 4 do Dyrektywy Siedliskowej. Ochrona *Buxbaumia aphylla* pożądana jest w celu zapobieżenia sytuacji, gdy osoba zbierająca sporogony *Buxbaumia aphylla* zniszczy przypadkiem stanowisko *Buxbaumia viridis*.

- II. Gatunki objęte obecnie ochroną ścisłą, zaproponowane do objęcia ochroną częściową:

1. Wśród wątrobowców: nowellia krzywolistna (*Nowellia curvifolia*) i płóczyk wonny (*Geocalyx graveolens*) gatunki stosunkowo częste w północno-wschodniej Polsce; utrzymanie ścisłego reżimu ochrony uniemożliwiłoby gospodarowanie w większości zbiorowisk z sosną i świerkiem w tym regionie.
2. W przypadku mchów zmianę dotychczasowej kategorii ochrony zaproponowano w stosunku do wielu gatunków, m.in. tych które występują często w górach, ale wymarły lub prawie wymarły na niżu, w związku z czym nie są zagrożone w skali kraju. W ich przypadku wskazane jest szersze stosowanie ochrony gatunkowej regionalnej.
3. W przypadku roślin naczyniowych przeniesienia dokonywano w stosunku do gatunków o niższych stanach zagrożenia. Dotyczy to przede wszystkim następujących grup:
  - a) gatunki pospolitsze, w kraju nie należące do krytycznie zagrożonych (choć niekiedy wykazujące postępującą utratę stanowisk), wymagające ochrony z innych powodów: pióropusznik strusi (*Matteucia struthiopteris*), widlicz (widłak) spłaszczony (*Diphasiastrum complanatum*), wroniec widlasty (widłak wroniec) (*Huperzia selago*), widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*), widłak goździsty (*Lycopodium clavatum*), nasięźrzal pospolity (*Ophioglossum vulgatum*), paprotka zwyczajna (*Polypodium vulgare*), widliczka ostrożbna (*Selaginella selaginoides*), dzięgiel (arcydzięgiel) litwor (*Angelica archangelica*), obrazki alpejskie (*Arum alpinum*), ostrożeń pannoński (*Cirsium pannonicum*), omieg górski (*Doronicum austriacum*), wiciokrzew (suchokrzew) pomorski (*Lonicera periclymenum*), goździk skupiony (*Dianthus compactus*), goździk postrzępiony (*Dianthus plumarius*), łyszczec (gipsówka) wiechowaty (*Gypsophila paniculata*), lepnica litewska (*Silene lithuanica*), kłoc wiechowata (*Cladium mariscus*), rokitnik zwyczajny (*Hippophaë rhamnoides*), bagno zwyczajne (*Ledum palustre*), groszek wschodniokarpacki (*Lathyrus laevigatus*), centuria pospolita (c. zwyczajna) (*Centaurium erythraea*), centuria nadobna (*Centaurium pulchellum*), goryczka trojeściowa (g. trojeściowata) (*Gentiana asclepiadea*), miódownik melisowaty (m. wielkokwiatowy) (*Melittis melissophyllum*), pływacz zwyczajny (*Utricularia vulgaris*), zimowit jesienny (*Colchicum autumnale*), śniedek baldaszkowaty (*Ornithogalum umbellatum*), cebulica dwulistna (oszloch) (*Scilla bifolia*), liczydło górskie (*Streptopus amplexifolius*), kukulka krwista (*Dactylorhiza incarnata*), kukulka plamista (*Dactylorhiza mac ulata*), kukulka szerokolistna (*Dactylorhiza majalis*), kruszczyk rdzawoczerwony (*Epipactis atrorubens*), kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*), listera jajowata (*Listera ovata*), gnieźnik leśny (*Neottia nidus-avis*), podkolan biały (*Platanthera bifolia*), podkolan zielonawy (*Platanthera chlorantha*), sosna limba (limba) (*Pinus cembra*), sosna kosa (kosodrzewina, kosodrzew) (*Pinus mugo*), zarzyczka (kortusa) górská (*Cortusa matthioli*), pomocnik baldaszkowy (*Chimaphila umbellata*), tojad dzióbata (*Aconitum variegatum*), zawilec narcyzowy (z. narcyzowaty) (*Anemone narcissifolia*), zawilec wielkokwiatowy (z. leśny) (*Anemone sylvestris*), orlik pospolity (*Aquilegia vulgaris*), włosienicznik (jaskier) wodny (*Batrachium aquatile*), włosienicznik (jaskier) tarczowaty (*Batrachium peltatum*), włosienicznik (jaskier) skąpopręcikowy (*Batrachium trichophyllum*), pluskwica europejska (p. cuchnąca) (*Cimicifuga europaea*), parzydło leśne (*Aruncus sylvestris*), skalnica gronkowa (*Saxifraga paniculata*), naparstnica zwyczajna (*Digitalis grandiflora*), konitrut błotny (*Gratiola officinalis*), pokrzyk wilcza-jagoda (*Atropa belladonna*), lulecznica kraińska (*Scopolia carniolica*), wawrzynek wilczelyko (*Daphne mezereum*), gnieźnik leśny (*Neottia nidus-avis*), ciemiężycza (ciemierzycza) zielona (*Veratrum lobelianum*).
  - b) efemerofity, niedostatecznie rozpoznane, związane z cennymi siedliskami przyrodniczymi, ale pojawiające się dość często także na siedliskach antropogenicznych, gdzie mogłyby być konfliktowe: nadwodnik okółkowy (*Elatine alsinastrum*), nadwodnik sześciopręcikowy (*Elatine hexandra*), nadwodnik naprzeciwlistny (*Elatine hydropiper*), nadwodnik trójpręcikowy (*Elatine triandra*).
  - c) gatunki rzadkie, chronione na naturalnych stanowiskach w ramach obszarowych form ochrony przyrody, których ochrona powinna zostać utrzymana, a poza takimi formami pochodzące często z sadzenia lub z samorzutnej ekspansji: sosna limba (*Pinus cembra*), sosna kosa (kosodrzewina, kosodrzew) (*Pinus mugo*), cis pospolity (*Taxus baccata*), szafran piski (*Crocus scpeusiensis*), tojad Gayera (*Aconitum x gayeri*), tojad kosmatoowockowy (*Aconitum x hebegynum*), tojad Lengyela (*Aconitum x lengyelii*), tojad Pawłowskiego (*Aconitum x pawlowskii*).
  - d) gatunki rzadkie w regionach, mogące stanowić przedmiot eksploatacji: cis pospolity (*Taxus baccata*), dzięgiel (arcydzięgiel) litwor (*Angelica archangelica*), tojad dzióbata (*Aconitum variegatum*), pokrzyk wilcza-jagoda (*Atropa belladonna*), śnieżyczka przebiśnieg (*Galanthus nivalis*), śnieżycza wiosenna (*Leucoium vernum*).

- e) najmniej zagrożone gatunki storczykowatych: kukułka krwista (*Dactylorhiza incarnata*), kukułka plamista (*Dactylorhiza maculata*), kukułka szerokolistna (*Dactylorhiza majalis*), kruszczyk rdzawoczerwony (*Epipactis atrorubens*), kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*), listera jajowata (*Listera ovata*), podkolan biały (*Platanthera bifolia*), podkolan zielonawy (*Platanthera chlorantha*).
- f) gatunki powiązane z cennymi siedliskami przyrodniczymi i podobne do gatunków silnie zagrożonych: włosienicznik (jaskier) wodny (*Batrachium aquatile*), włosienicznik (jaskier) tarczowaty (*Batrachium peltatum*), włosienicznik (jaskier) skąpopręcikowy (*Batrachium trichophyllum*).

III. Usunięcie z dotychczas obowiązującej listy dotyczy gatunków:

- 1) 10 gatunków, które na podstawie aktualnych danych można uznać za rozpowszechnione w Polsce, często spotykane, a niektóre pospolite: barwinka pospolitego (*Vinca minor*), grążela żółtego (*Nuphar lutea*), kalinę koralową (*Viburnum opulus*), konwalię majową (*Convallaria majalis*), kopytnika pospolitego (*Asarum europaeum*), kruszynę pospolitą (*Frangula alnus*), pierwiosnka lekarskiego (*Primula veris*), porzeczkę czarną (*Ribes nigrum*), przyłuszczkę pospolitą (*Hepatica nobilis*) i przytulię wonną (*Galium odoratum*). Natomiast ich pozyskiwanie na terenie lasów nadal będzie podlegało kontroli, ponieważ może odbywać się jedynie na podstawie umowy z nadleśnictwem i w przypadku gdy nie zagrazi to ich populacji (art. 27 ust. 2 i 3 ustawy o lasach).
- 2) szurpek drobny (*Orthotrichum microcarpum*), którego najnowsze badania wykazały, że nie należy do mchów Polski (Ochyra 2011).

IV. Lista gatunków dopuszczonych do pozyskiwania została rozszerzona o 5 nowych gatunków, tj.: skrzyp olbrzymi, czosnek niedźwiedzi, rokitnik zwyczajny, turówkę wonną i turzycę piaszkową. Gatunki te wykorzystywane są obecnie w przemyśle spożywczym, kosmetycznym i farmaceutycznym. Są to gatunki niezagrożone wyginięciem w skali kraju, występujące licznie w niektórych regionach Polski. Ponadto część z tych gatunków wkracza samoistnie lub jest wprowadzana na przekształcone siedliska. Dlatego ich pozyskiwanie w określonych ilościach nie będzie stanowiło zagrożenia dla tych gatunków.

Ponadto w projekcie rozporządzenia zostały doprecyzowane warunki dotyczące sposobu ich pozyskiwania, m.in. w zakresie częstotliwości zbioru, aby populacje mogły się odtworzyć i pozyskiwanie nie stanowiło zagrożenia dla tych populacji.

V. Gatunki wymagające ustalenia stref ich ochrony i ostoi. Wg obecnie obowiązującego rozporządzenia strefy ochrony ostoi lub stanowisk można tworzyć dla 10 gatunków. Biorąc pod uwagę skuteczność tej metody ochrony zwiększono tę liczbę o 3 gatunki i wynosi obecnie 13 gatunków.

Uzasadnienie wyznaczenia nowych gatunków wymagających ustanowienia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk:

1) bezlist okrywowy *Buxbaumia viridis*

Gatunek rzadki w Polsce, obecnie znany jest jedynie z 20-80 stanowisk, a wiele stanowisk nie zostało potwierdzonych od XIX wieku. Rośnie w znacznym rozproszeniu i w niewielkich populacjach. Rośnie w górach głównie w reglu dolnym na wysokości 600-1100 m n.p.m., w pasie wyżyn południowych Polskich, szczególnie na Roztoczu oraz w Polsce zachodniej i północnej sięgając na wschodzie po Pojezierze Łeńskie. Jest mchem typowym dla lasów bukowych i jodłowo-bukowych. Rośnie na próchniejącym i pozbawionym kory drewnie, na gnijących pniakach i powalonych murszejących kłodach, czasami również na glebie zasobnej w próchnicę. Preferuje miejsca pozbawione zwartej pokrywy mszystej, ocienione, nieco wilgotne i kwaśne, wyraźnie unika miejsc będących pod wpływem działalności człowieka. Z tych powodów dla zachowania tego gatunku konieczne jest wyłączenie jego stanowisk z gospodarki leśnej, ale także innego użytkowania lasu, w tym turystyki oraz zbierania grzybów i owoców leśnych. Gatunek wymaga ochrony zgodnie z Dyrektywą Siedliskową.

2) kaldesia dziewięciornikowata *Caldesia parnassifolia*

Takson krytycznie zagrożony, stwierdzany w ostatnich latach zaledwie jednego stanowiska. Pozostałe stanowiska należy traktować jako historyczne. Gatunek ten związany jest z siedliskami niewielkich, zarastających zbiorników wodnych o zróżnicowanej trofii. Ze względu na niską zdolność gatunku do dyspersji i jego powiązanie z siedliskami wodnoblotnymi niezwykle istotnym staje się zachowanie aktualnych stanowisk oraz czynna ochrona gatunku. W tym celu postuluje się objęcie ochroną strefową 1 aktualnie znanego miejsca jego występowania – jeziora Nietopersko, oraz wszystkich nowych, odnalezionych w przyszłości stanowisk. Gatunek wymaga ochrony zgodnie z Dyrektywą Siedliskową.

3) warzucha polska *Cochlearia polonica*

Takson krytycznie zagrożony, stwierdzany w ostatnich latach zaledwie dwu stanowisk zastępczych. Pozostałe stanowiska należy traktować jako historyczne w związku z zanikiem wymaganych przez gatunek siedlisk. W związku z tym, ze względu na niską odporność gatunku na przesuszenie siedliska, konieczne jest wprowadzenie dla niego ochrony strefowej. Gatunek wymaga ochrony zgodnie z Dyrektywą Siedliskową.

Gatunki roślin wymagające utworzenia strefy ich ochrony oraz przybliżona liczba ich stanowisk w kraju

L.p.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Przybliżona, szacowana liczba stanowisk w Polsce (w nawiasie – w lasach gospodarczych)
Bryophyta - mchy			
1.	bezlíst okrywowy	<i>Buxbaumia viridis</i>	20 (znanych) - 80 (z uwzględnieniem historycznych)
Pteridophyta - paprotniki			
2.	poryblin kolczasty	<i>Isoetes echinospora</i>	10
3.	włosocień delikatny	<i>Trichomanes speciosum</i>	brak danych
4.	zanokcica ciemna	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	10
5.	zanokcica serpentynowa	<i>Asplenium adulterinum</i>	10
6.	zanokcica klinowata	<i>Asplenium cuneifolium</i>	10
Spermatophyta - nasienne			
7.	warzucha polska	<i>Cochlearia polonica</i>	2
8.	ciemniżyca (ciemierzycy) czarna	<i>Veratrum nigrum</i>	2
9.	aldrowanda pęcherzykowata	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>	20
10.	miodokwiat krzyżowy	<i>Herminium monorchis</i>	1
11.	kukuczka kapturkowata	<i>Neottianthe cucullata</i>	20
12.	kaldesia dziewięciomikowata	<i>Caldesia pamassifolia</i>	1
13.	elisma wodna	<i>Luronium natans</i>	100

Zakazy zaproponowane do wprowadzenia dla gatunków oraz odstępstwa od tych zakazów

1. Rośliny dziko występujące

W stosunku do wszystkich gatunków zaproponowanych do objęcia ochroną ścisłą i częściową zaproponowano wprowadzenie zakazów ich **umyślnego niszczenia i uszkodzenia**. Zakazy te wprowadzono, by nie dopuścić do zniszczenia lub pogorszenia stanu stanowisk roślin. Dla lepszej czytelności przepisów nie wprowadzono zakazu **rywania**, który nieodzwrotnie związany jest z zakazem uszkodzenia.

Dla zakazów umyślnego niszczenia i uszkodzenia zaproponowano, by nie dotyczyły one martwych okazów, bowiem czynności te w stosunku do martwych okazów pozostają bez wpływu na stan ochrony gatunków.

Zakaz **niszczenia siedlisk i ostoi** jest kluczowy dla ochrony gatunkowej roślin i wprowadzono go w odniesieniu do wszystkich gatunków. Przez „niszczenie” siedliska gatunku należy rozumieć również działania pośrednie, które prowadzą do pogorszenia stanu tego siedliska (np. zabudowa lub zalesianie w najbliższym sąsiedztwie stanowiska, skutkujące zmianą warunków świetlnych).

Zakaz **dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej lub niszczenia gleby w ostojach** ma znaczenie w ochronie stanowisk gatunków roślin i zaproponowano wprowadzenie go w stosunku do wszystkich gatunków.

Dla niektórych gatunków, oznaczonych w rozporządzeniu symbolem (2), wprowadzono odstępstwo od zakazu uszkodzenia ich okazów oraz stosowania środków chemicznych, w przypadku wykonywania czynności związanych z **prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej**, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów. Wynika to z tego, że prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej polegającej, np.: na ekstensywnym wypasie lub koszeniu łąk i muraw, jest jednocześnie działaniem ochrony czynnej rzadkich i cennych gatunków siedlisk półnaturalnych, od których uzależnione jest występowanie tych gatunków. Wobec czego utrzymywanie siedliska poprzez jego tradycyjne użytkowanie będzie dozwolone (tj. uszkodzenie osobników podczas wypasu lub koszenia). Natomiast zakazane będzie niszczenie roślin i ich siedlisk, np. poprzez zmianę użytkowania działki na grunty orne.

W przypadku gatunków oznaczonych w rozporządzeniu symbolem (3) wprowadzono odstępstwo od zakazu niszczenia ich okazów, ich siedlisk oraz dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej lub niszczenia gleby w ostojach, w przypadku wykonywania czynności związanych z **prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej lub rybackiej**, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów. Przy wyborze gatunków, podlegających temu wyłączeniu kierowano się ich stanem zagrożenia i liczebnością w kraju. W rezultacie odstępstwo to będzie dotyczyło gatunków, które występują w zbiorowiskach leśnych lub w stawach rybackich, których stan zagrożenia jest nie wyższy niż kategoria V – narażone. W ten sposób stanowiska gatunków uznanych za wymarłe lub krytycznie zagrożone wyginieciem (najwyższe kategorie IUCN: Ex, EW, E) będą podlegały zachowaniu w trakcie prowadzenia gospodarki leśnej lub rybackiej. W przypadku podania w opracowaniu Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra” dwóch kategorii zagrożenia dla gatunku (tj. wg czerwonych list z 2006 r. oraz aktualnych danych eksperta) pod uwagę wzięto ocenę ekspercką, która oparta jest m.in. na podstawie nowszych danych na temat rozmieszczenia gatunku w Polsce. Ponadto odstępstwa tego nie wprowadzono w stosunku do gatunków bardzo rzadkich w Polsce, tzn. które znajdują się na jedynie do 100 stanowisk w kraju bądź posiadają większą populację w jednym z regionów kraju, ale obserwowany jest tam duży spadek liczby stanowisk.

Zakaz **hodowli wprowadzono** jedynie do dziko występujących roślin gatunków chronionych w celu ochrony zróżnicowania genetycznego gatunków. W przypadku gatunków innych niż dziko występujące gatunki w związku z tym, że nawet bardzo rzadkie w skali kraju są uprawiane jako rośliny ogrodnicze np. marsylia czterolistna, nie wprowadzono tego zakazu.

Zakaz **pozyskiwania** oraz zakaz **zbioru** do celów innych niż gospodarcze zaproponowano do wszystkich gatunków proponowanych do ochrony.

Zakaz **przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków** wprowadzono do wszystkich gatunków proponowanych do ochrony, co jest konieczne dla egzekwowania zakazów poprzednich (zwykle ujawniany jest fakt posiadania okazu gatunku chronionego, a nie jego zbiór). W odniesieniu do gatunków, które po raz pierwszy zostaną objęte ochroną na podstawie nowego rozporządzenia, przewidziano przepis przejściowy.

Zakazy **zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny**, proponuje się wprowadzić w odniesieniu do wszystkich gatunków, pamiętając, że w przypadku okazów, które zostaną pozyskane lub importowane na podstawie zezwolenia, zaproponowano stosowanie odstępstwa od tego zakazu.

Zakazu **transportu** wprowadzono wyłącznie do gatunków wymagających ochrony na podstawie Dyrektywy Siedliskowej. W stosunku do innych gatunków przyjęto, że czynność ta nie stanowi zagrożenia dla populacji dziko występujących roślin. Uznano, że wprowadzenie zakazu przetrzymywania, posiadania oraz obrotu handlowego gatunkami objętymi ochroną stanowić będzie wystarczające narzędzie ochrony gatunków.

Zakaz **wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa** wprowadzono w stosunku do wszystkich gatunków roślin objętych ochroną.

Zakazy **umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym** oraz **umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego** zaproponowano do wprowadzenia w odniesieniu do wszystkich gatunków (§ 6 ust. 1 pkt 10 i 11). Warunki przemieszczania w środowisku przyrodniczym, np.: na stanowisko zastępcze i wprowadzanie do środowiska, np.: w ramach restytucji gatunku, powinny być określone w zezwoleniu z zakresu ochrony gatunkowej. Czynności te mogą powodować zubożenie zróżnicowania genetycznego gatunków lub w przypadku niewłaściwego siedliska – mogą doprowadzić do ich obumarcia. Zakaz ten wprowadzono także w stosunku do roślin innych niż dziko występujące, w celu ochrony różnorodności genetycznej gatunków (§ 6 ust. 2 projektu rozporządzenia).

2. Rośliny inne niż dziko występujące

Do gatunków innych niż dziko występujące wprowadzono jedynie zakaz **umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego**, bo niekontrolowane wprowadzanie gatunków jest potencjalnie szkodliwe dla różnorodności genetycznej gatunku, zwłaszcza gdy dotyczy okazów pochodzących z uprawy, tj. poddanych zabiegom hodowlanym. Zakaz ten nie będzie dotyczył wprowadzania roślin chronionych w zieleni urządzonej, np. parkach, ogrodach, zieleni przydrożnej.

Sposoby ochrony gatunków roślin

W projekcie § 8 rozporządzenia zostały wymienione sposoby ochrony gatunków roślin, zgodnie z treścią delegacji do wydania rozporządzenia umieszczonej w art. 48 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody.

Ochrona roślin może polegać m.in. na odnajdywaniu nowych stanowisk gatunków oraz ich monitoringu, udostępnianiu danych o stanowiskach gatunków, a przede wszystkim ochrony tych stanowisk przed zagrożeniami. Ponadto wiele gatunków roślin wymaga podejmowania działań ochrony czynnej w celu utrzymania ich siedlisk we właściwym stanie. Powyższe dotyczy m.in. siedlisk półnaturalnych (tj. łąk i muraw) czy torfowisk. W przypadku gatunków zagrożonych sukcesją (na siedliskach półnaturalnych), niezbędne jest przeprowadzanie regularnie zabiegów (wykaszenie, wypas, usuwanie podrostu drzew i krzewów). Część siedlisk zagrożona jest również wnikaniem gatunków inwazyjnych, które mogą doprowadzić do zmian ich struktury i składu gatunkowego flory i fauny. Wiele gatunków związanych jest z nietrwałymi stanowiskami, np.: zalewanymi brzegami rzek czy mulistymi dnami zbiorników wodnych. W przypadku siedlisk wilgotnych niezbędne jest także utrzymanie odpowiedniego poziomu nawodnienia. Ten aspekt zachowania czy odtwarzania warunków abiotycznych może być trudniejszy do realizacji i wymaga działań na poziomie zlewni oraz uwzględnienia ewentualnych zaleceń w planach zagospodarowania przestrzennego.

Niniejsze rozporządzenie jest zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych powodujących konieczność rozpoczęcia procedury notyfikacyjnej w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

Projekt rozporządzenia zostanie udostępniony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Środowiska zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414 oraz z 2009 r. Nr 42, poz. 337) oraz na stronie Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Ocena skutków regulacji

1. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny

Wprowadzenie niniejszego aktu normatywnego będzie oddziaływało na: Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, jak również na podmioty wnioskujące o wykonywanie czynności zakazanych w stosunku do roślin gatunków objętych ochroną, w tym: Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, uczelnie wyższe i instytucje naukowe. Ponadto przedmiotowa regulacja będzie oddziaływała na przemysł farmaceutyczny oraz przetwórstwa roślin, jak również na amatorskich zbieraczy ziół.

2. Konsultacje społeczne

Projekt rozporządzenia w ramach konsultacji społecznych zostanie przesłany do:

1. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej;
2. Instytuty:
  - a) Instytut Badawczy Leśnictwa;
  - b) Instytut Botaniki Polskiej Akademii Nauk;
  - c) Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk;
  - d) Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego Polskiej Akademii Nauk;
  - e) Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach;
  - f) Instytut Technologiczno – Przyrodniczy w Falentach;
3. Komitet Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk;
4. Krajowa Rada Izb Rolniczych;
5. Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego;
6. Marszałkowie województw;
7. Organizacje ekologiczne:
  - a) Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska;
  - b) Centrum Prawa Ekologicznego;
  - c) Klub „Gaja”;
  - d) Klub Przyrodników;
  - e) Liga Ochrony Przyrody;
  - f) Polski Klub Ekologiczny;
  - g) Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”;
  - h) Stowarzyszenie – Chrońmy Mokradła;
  - i) Stowarzyszenie – Pracownia na rzecz Wszystkich Istot;
8. Państwowa Rada Ochrony Przyrody;
9. Polski Związek Zrzeszeń Leśnych;
10. Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce;
11. Polskie Towarzystwo Botaniczne
12. Polskie Towarzystwo Dendrologiczne;
13. Polskie Towarzystwo Fykologiczne
14. Towarzystwo Naukowe Prawa Ochrony Środowiska we Wrocławiu;
15. Uczelnie wyższe:
  - a) Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie,
  - b) Akademia Pomorska w Słupsku,
  - c) Akademia Rolnicza w Poznaniu,
  - d) Uniwersytet w Białymstoku,
  - e) Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy,
  - f) Uniwersytet Gdański,
  - g) Uniwersytet Jagielloński,
  - h) Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego,
  - i) Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach,
  - j) Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie,
  - k) Uniwersytet Łódzki,
  - l) Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
  - m) Uniwersytet Opolski,
  - n) Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
  - o) Uniwersytet Rzeszowski,
  - p) Uniwersytet Szczeciński
  - q) Uniwersytet Śląski

- r) Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu,
- s) Uniwersytet Warszawski,
- t) Uniwersytet Wrocławski,
- u) Uniwersytet Zielonogórski,
- v) Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie,
- w) Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie,
- x) Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu,
- y) Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
- z) Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu,
- aa) Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie,
- bb) Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie,
- cc) Wyższa szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Rozporządzenie nie będzie miało bezpośredniego wpływu na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Rozporządzenie nie będzie miało bezpośredniego wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Wprowadzenie w życie rozporządzenia będzie miało pozytywny wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, pomimo objęcia ochroną gatunkową większej liczby gatunków, niż w przypadku rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. poz. 81). Należy podkreślić, że znaczny wzrost liczby gatunków roślin zaproponowanych do ochrony nie przekłada się na wzrost liczby chronionych stanowisk, bowiem usunięcie z listy gatunków pospolitych powoduje, że mimo wydłużenia listy, liczba stanowisk do ochrony będzie mniejsza. Najpospolitsze z usuniętych gatunków spotykane były bardzo licznie na terenie kraju, np. konwalia majowa (*Convallaria majalis*), porzeczka czarna (*Ribes nigrum*), marzanka wonna (*Galium odoratum*), kruszyna pospolita (*Frangula alnus*). Liczba potencjalnych konfliktów na linii gospodarka-ochrona przyrody ulegnie zmniejszeniu.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionów.

Regulacja nie będzie miała wpływu na rozwój regionów.

6. Wpływ regulacji na ochronę środowiska

Objęcie ochroną gatunków zagrożonych spowoduje ich prawne zabezpieczenie i przyczyni się do ich skuteczniejszej ochrony in situ. Część z nich to gatunki parasolowate, w związku z czym objęcie ich ochroną przyczyni się do ochrony ginących rzadkich siedlisk lub innych gatunków. Ponadto dokonano analizy gatunków pod względem ich stanu zagrożenia oraz miejsc występowania w celu odpowiedniego dopasowania odstępstw od zakazów obowiązujących w stosunku do roślin objętych ochroną gatunkową. W ten sposób przepisy w większym stopniu będą odzwierciedlały potrzeby ochrony gatunków. Nieobejmowanie ochroną gatunków pospolitych pozwoli na większą koncentrację działań ochronnych w stosunku do gatunków najbardziej zagrożonych wyginięciem w Polsce.